

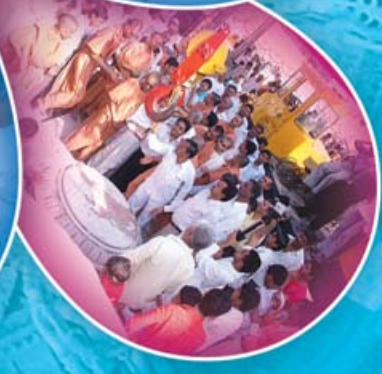
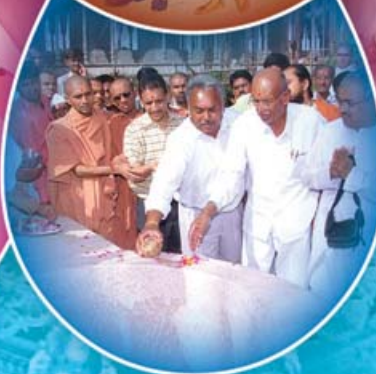
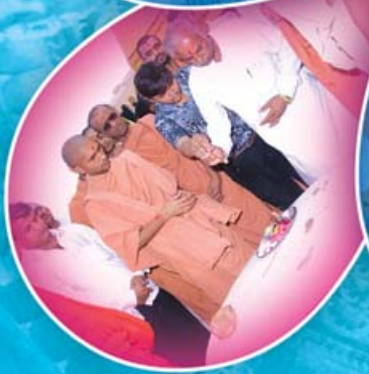
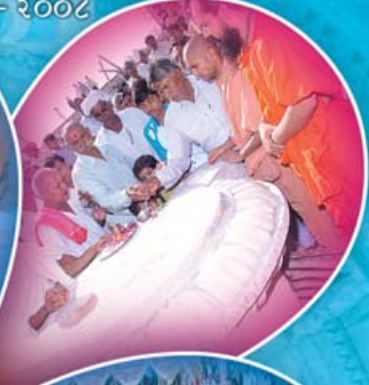
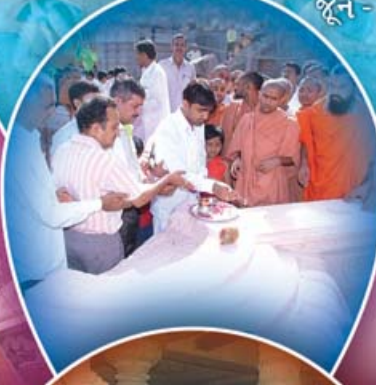
સંપ્રદાયનો સર્વાંગી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વા. મંદિર - સરધારનું મુખપત્ર

ચિંતન

જૂન - ૨૦૦૮

પ.પૂ. મહારાજશ્રી

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે બસો વર્ષ પૂર્વે આપેલ આશીર્વાદનું

મૂર્તિમંત સ્વરૂપ ધારણ કરતું સરધારધામને આંગણે

પ.પૂ. સનાતન ઘ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના

રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી સંપ્રદાયના

નજરાણારૂપ શિખરબદ્ધ મંદિરનો યોજાયેલ

પક્ષશિલા
સ્થાપના મહોત્સવ

બે વર્ષ લવાજમ રૂ. ૧૬૦/-

૨૫-૦૫-૨૦૦૮

ડોંબીવલી (મુંબઈ)ને આંગણે યોજાયેલ દ્વિતીય 'શ્રી સ્વામિનારાયણ મહોત્સવ' તેમજ વાર્ષિક પાટોત્સવ (તા. ૭ થી ૧૩ જૂન)

સરઘરઘામને આંગણે યોજાયેલ ચતુર્થ શ્રી સ્વામિનારાયણ બાળ-યુવા મહોત્સવ - ૨૦૦૮ (તા. ૨૨ થી ૨૪ મે)

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન, જૂન - ૨૦૦૮ (૨)

:: સંસ્થાપક ::

:: અધ્યક્ષ ::

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન

વર્ષ :- ૩, અંક :- ૧૨, તા. ૨૦-૦૬-૦૮

:: પ્રયોજક ::

પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

:: પ્રકાશક ::

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર વતી
કો. સ્વામી શ્રી વિરક્તસ્વરૂપદાસજી

:: તંત્રી ::

સાધુ દિવ્યસ્વરૂપદાસજી

:: સંપાદક ::

સ્વામી શ્રી આનંદસ્વરૂપદાસજી (વેદાંતાચાર્ય)

સંપ્રદાપનો સર્વાંગી વિકાસ કરતું શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધારનું રજિસ્ટર્ડ મુખપત્ર ઈ.સ. ૨૦૦૫ના ઓક્ટોબર માસથી પ્રારંભાયેલું, દર માસની ૨૦ તારીખે પ્રકાશિત થતું, આપના સમગ્ર કુટુંબ - પરિવારમાં આનંદ અને સંસ્કારની સોરભ પ્રસારાવે અને જીવનનું અનેક ઘડતર કરતું સામયિક.

:: લવાજમના દર ::

બે વર્ષ : રૂ. ૧૬૦/-
પંચવાર્ષિક : રૂ. ૩૫૦/-
પચ્ચીસ વર્ષ : રૂ. ૭૫૦/-
પરદેશમાં લવાજમ : \$ 200 U.S.A.
: £ 100 U.K.

:: લવાજમદર અંગે ગ્રાહક પત્ર વ્યવહાર ::

‘ચિંતન કાર્યાલય’

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર

તા.જી. રાજકોટ - ૩૬૦૦૨૫. ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧

Visit us : www.sardhardham.org

E-mail : amrutdhara2003@yahoo.com

“હાલા લાગે વાલપના વેણ...”

“...તમારો સર્વેનો આચાર્ય ને ગુરુ ને ઉપદેષ્ટા એવો જે હું, તે મારા દેહના જે આચરણ તે પ્રમાણે પણ તમારે ન કરવું. અને અમારા સંપ્રદાયને વિષે જેમજેના ધર્મ કહ્યા છે તે જે અમારા વચન તે પ્રમાણે તમારે સર્વેને રહેવું પણ અમારા આચરણ પ્રમાણે ન રહેવું. આ જે અમે વાર્તા કરી તેને સર્વે પરમહંસ તથા સર્વે સત્સંગી શીખી લેજો, ને એ પ્રમાણે સમજીને એમજ વર્તજો. ને બીજા આગળ પણ એમજ વાર્તા કરજો...” - ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ : વચનામૃત વડતાલ પ્રકરણ : ૧૮

:: અનુક્રમણિકા ::

૧	પ.પૂ. ધ.ધુ. આદિઆચાર્ય શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજશ્રી...	૦૬
	- સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ તથા પાર્ષદ રાજુ ભગત - સરધાર	
૨	ભાગ્ય જાગ્યા રે આજ જાણવા...	૦૮
	- સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ તથા પાર્ષદ રાજુ ભગત - સરધાર	
૩	ગુરુના અનેક ઉપકાર નીચે ઊછરતો શિષ્ય...	૧૧
	- સાધુ યોગેશ્વરદાસજી, ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી	
૪	ગરીબીના ગુણ અને અમીરીની આકત...	૧૪
	- સાધુ યોગેશ્વરદાસજી, ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી	
૫	ચલો બને હમ ઈન્સાન...	૧૭
	- પાર્ષદ સર્વમંગલભગત, ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી	
૬	આત્યંતિક કલ્યાણ...	૧૯
	- સદગુરુ સ્વામી શ્રી નંદકિશોરદાસજી - ભુજ	
૭	યોગમૂર્તિ સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતો-પ્રશ્નોત્તરી...	૨૨
	- પાર્ષદ મુશાલ ભગત, ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી	
૮	સત્સંગ સમાચાર...	૨૫
	- સ્વામી ધનશ્યામદાસજી - રઘુવીરવાડી તથા સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ - સરધાર	
૯	ઠાકોરજીનો થાળ તથા સંતો-ભક્તોને રસોઈ દેનારની શુભનામાવલી...	૨૯
	- સંકલિત	
૧૦	ટૂંક સમયમાં જ પુનઃ પ્રકાશિત થાય છે...	૩૧
	- સંકલિત	
૧૧	શ્રી ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવ - ૨૦૦૮...	૩૨
	- સંકલિત	
૧૨	ચારધામની પાંચમી ટ્રેનયાત્રા...	૩૩
	- સંકલિત	

રજત જયંતિ વર્ષને કોટિ કોટિ વંદના....

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - ડોંબીવલી (મુંબઈ)

રજત જયંતિ વર્ષને કોટિ કોટિ વંદના....

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - ડોંબીવલી (મુંબઈ)

વડતાલમાં શ્રીજીમહારાજે સ્વહસ્તે આરતી ઉતારીને પોતાના સ્થાને આરૂઠ કર્યા છે
એવા અમદાવાદ શ્રી નરનારાયણ દેવ દેશ પીઠાધિપતિ

પ.પૂ. ધ.ધુ. આદિઆચાર્ય શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજીમહારાજશ્રીની ૨૦૦મી જન્મ જયંતિ પ્રસંગે શતશઃ પ્રણામપૂર્વક કોટિ કોટિ વંદના...

:: પ્રાગટ્યતિથિ ::

વિ. સં. ૧૮૬૫ જેઠ સુદ - ૧૧

- સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ તથા પાર્ષદ રાજુ ભગત - સરધાર

અત્યંત નિર્માની સ્વભાવના અને આત્મનિષ્ઠા આદિક
સદ્ગુણોના ભંડાર પ.પૂ. ધ.ધુ. આદિઆચાર્ય શ્રી
અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજશ્રીનો જન્મ વિ.સં. ૧૮૬૫ ને જેઠ સુદ
- ૧૧ ના પવિત્ર દિવસ અયોધ્યાનગરી ગામે થયો હતો. તેઓશ્રીના
પિતાજીનું નામ શ્રી રામપ્રતાપજી અને માતાજી નું નામ સુવાસિની
હતું. તેઓશ્રીના માતા-પિતા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના મોટા
ભાઈ-ભાભી હતા.

શ્રીજીમહારાજે પ.પૂ. શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજશ્રીને સં.
૧૮૮૨ના કારતક સુદ - ૧૧ (પ્રભોધિની એકાદશી)ના શુભ દિને
દત્તક લઈ પોતાના સ્થાને બિરાજમાન કરી સ્વયં ભગવાન શ્રી
સ્વામિનારાયણે આરતી ઉતારી ઉત્તર વિભાગ અમદાવાદ શ્રી
નરનારાયણ દેવ દેશના સૌપ્રથમ આચાર્ય તરીકે સ્થાપના કરી
હતી. તે સમયે પ.પૂ. મહારાજશ્રીની ઉંમર ફક્ત ૧૮ વર્ષની જ હતી.
નાની વયમાંથી જ શ્રીસ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના ઉત્તર વિભાગના
ગુરુસ્થાને બિરાજમાન થયા હતા. છતાં પણ પ.પૂ. શ્રી
અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજશ્રી ખૂબજ નિર્માની-નિર્મળ સ્વભાવના
હતા.

ભગવાન શ્રીહરિ સ્વધામ સિધાવ્યા બાદ પ.પૂ. શ્રી
અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજશ્રીને સમસ્ત સત્સંગ સમાજ, મોટા
મોટા નંદસંતો વગેરે શ્રીજીમહારાજનું અપર સ્વરૂપ સમજીને ખૂબ
ભાવથી પૂજન-વંદન-અર્ચન કરતા હતા. છતાં પ.પૂ.
મહારાજશ્રીમાં માનનો લેશમાત્ર પણ અંશ ન હતો. બાળપણથી જ
તેઓશ્રીનું જીવન સાધુ જેવું સરળ અને સાદું હતું. તેઓશ્રી ત્રણેય
અવસ્થામાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની મૂર્તિને અખંડ દેખતા
હતા. જેથી કરી અનેક ગુણોએ તેઓશ્રીના અંતરમાં અખંડ નિવાસ

કર્ચો હતો. તેઓશ્રીએ આત્મનિષ્ઠા આદિક અનેક સદ્ગુણો ખૂબજ કેળવ્યા હતા. જે એમના જીવનપ્રસંગો ઉપરથી આપણને જણાય છે.

એક વખત સંત-હરિભક્તો સાથે તેઓ જેતલપુર પાસે ગામડી ગામે પધારેલા. ગામના હરિભક્તોએ પ.પૂ. મહારાજશ્રીનું ભારે ધામધૂમપૂર્વક સ્વાગત-સામૈયુ કર્યું. સૌનો આનંદ સમાતો ન હતો. આ ઉત્સાહના રંગમાં સૌ ભાન ભૂલીને કાર્ય કરતા હતા. સભાપ્રસંગ પછી ઠાકોરજીને થાળ ધરીને પ.પૂ. મહારાજશ્રીને પ્રેમથી જમાડ્યા. દૂધપાક બનાવ્યો હતો તે આગ્રહ કરીને ખૂબ પીરસ્યો. પ.પૂ. મહારાજશ્રી સૌના અતિ ભાવથી રાજી થઈ જમ્યા.

આ પછી જ્યારે હરિભક્તો જમવા બેઠા ત્યારે ખબર પડી કે દૂધપાક તો ઘણો ખારો હતો. ભૂલથી સાકરને બદલે મીઠું દૂધપાકમાં નખાઈ ગયું હતું. સૌને ઘણું જ દુઃખ થયું. પરંતુ પ.પૂ. મહારાજશ્રીને તો મીઠું ને સાકર બંને સરખાં હતાં.

સૌ કોઈએ પ.પૂ. મહારાજશ્રીની માફી માંગી. ત્યારે તેઓશ્રીએ હસતે મુખે કહ્યું : “તમે દુઃખ પામશો નહિ. ભગવાનની પ્રસાદીમાં સ્વાદ જોવાય નહિ. મહારાજને જે ધર્યું તે રાજી થઈને સૌએ જમી લેવું જોઈએ.”

એક વખત પ.પૂ. મહારાજશ્રી અવધભુવનમાં માનસીપૂજા કરવા બેઠા હતા. શ્રીજીમહારાજની અલૌકિક મૂર્તિમાં તેઓશ્રી ધ્યાનમગ્ન બન્યા હતા. તેવામાં એકાએક એક વીંછી ધીરે રહીને તેમના વાંસા ઉપર ચડ્યો અને પોતાના સ્વભાવ પ્રમાણે ડંખ ભર્યો. પરંતુ તેઓ ધ્યાનમાંથી વિચલિત થયા નહિ. જ્યારે માનસીપૂજાનો વિધિ પૂરો થયો ત્યારે જાગ્રત થઈને સેવકોને કહ્યું કે ‘મારા વાંસામાં શું થયું છે?’

સેવકોએ જોયું તો વાંસો લાલચોળ થઈને સૂજી ગયો હતો અને થોડે જ દૂર એક ખૂણામાં વીંછી સંતાતો ફરતો હતો. પ.પૂ. મહારાજશ્રી ફક્ત એટલું બોલ્યા કે ‘સૌ સૌની પ્રકૃતિ પ્રમાણે આચરણ કરે છે. દુર્જન પોતપોતાની પ્રકૃતિ છોડતા નથી તો સજ્જન પણ પોતાની પ્રકૃતિ છોડવી નહિ.’ આ હતી એમની આત્મનિષ્ઠા!!!

વળી, પ.પૂ. મહારાજશ્રીમાં સમાનતાનો પણ વિશેષ ગુણ હતો. નાના-મોટા સૌ હરિભક્તો તરફ સમભાવ બતાવતા અને સૌને ઘેર પધરામણીએ પધારતા. દયાળુ પ્રકૃતિને કારણે સંત-હરિભક્તો પ્રત્યે તેઓશ્રીને ઘણી આત્મીયતા હતી.

ત્રિવિધ તાપની વિટંબણાથી લથબથતા જીવોને માટે પ.પૂ. અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજશ્રી ભગવાન શ્રીહરિને ગઢડા મધ્ય પ્રકરણના ફરમાં વચનામૃતમાં પ્રશ્ન પૂછે છે : “આ

સંસારને વિષે એવો પુરુષ હોય જે આઠો પહોર તો સંસારની વિટંબણામાં રહ્યો હોય અને ગમે એવું યોગ્ય અયોગ્ય કર્મ પણ થઈ જતું હોય અને તે એક ઘડી કે બે ઘડી ભગવાનનું ભજન કરતો હોય, ત્યારે તે ભજને કરીને તેણે દિવસ બધામાં પાપ કર્યું તે બળે કે ન બળે?” એ પ્રશ્ન છે. પછી શ્રીજીમહારાજ બોલ્યા જે, “સારો દિવસ પ્રવૃત્તિમાર્ગમાં રહીને ગમે તેવી ક્રિયા કરી હોય ને ભગવાનનું ભજન કરવા બેસે, તે સમે એ ભજનના કરનારાનાં ઈન્દ્રિયો, અંતઃકરણ અને જીવ એ સર્વે એકાગ્ર થઈને જો ભજનમાં જોડાય, તે એવી રીતે એક ઘડી કે અર્ધી ઘડી પણ જો ભગવાનના ભજનમાં જોડાય, તો સમગ્ર પાપ બળીને ભસ્મ થઈ જાય છે. અને ઈન્દ્રિયો, અંતઃકરણ ને જીવ તે એકાગ્ર થઈને જો ભગવાનના ભજનમાં ન જોડાય, તો તેના ભજન થકી તો ઘડી કે અર્ધ ઘડીમાં પાપ ન બળે, અને એવું જે કલ્યાણ તે તો ભગવાનને પ્રતાપે કરીને થાય.”

પ.પૂ. મહારાજશ્રી એક સારા વિદ્વાન હતા અને સદ્વિદ્યાની પ્રવૃત્તિ માટે હંમેશા પ્રોત્સાહન આપતા. તેઓશ્રીએ સત્સંગિજીવન ગ્રંથની તત્વાર્થદીપિકા ટીકા સંસ્કૃત રચાવી છે. વળી તેઓશ્રીમાં કવિત્વ શક્તિ પણ અજોડ હતી. એમનાં રચેલા ‘એક કપટી ન તરે રે મહારાજ...’ - ‘હરિ મીલે બોરસડીકી છેથા’ વગેરે મૂર્તિના, લીલા તથા ઉપદેશના કેટલાંક કીર્તનો સંપ્રદાયમાં પ્રસિદ્ધ છે.

પ.પૂ. મહારાજશ્રીને સ્થાપત્ય કલાનો પણ સારો શોખ હતો. અમદાવાદ મંદિરની હવેલીનું કામએમની પ્રેરણાથી જ થયું છે. તેમજ ડુંગરપુર, ઈડર, જેતલપુર, સિદ્ધપુર, માંડવી, કચ્છ અને છપૈયા વગેરે સ્થળોએ સુશોભિત મંદિરોનું નિર્માણકાર્ય તેઓશ્રીએ કરાવ્યું છે.

પ.પૂ. ધ.ધુ. આદિઆચાર્ય શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજશ્રીએ પોતાના સ્થાને સુયોગ્ય સુપુત્ર પ. પૂ. શ્રી કેશવપ્રસાદજી મહારાજશ્રીને ગુરુપદે વિરાજમાન કરી સં. ૧૯૨૪ના ફાગણ સુદ - ૭ને દિવસે પંચભૌતિક દેહનો ત્યાગ કરી શ્રીજીમહારાજની મૂર્તિમાં નિમગ્ન થકા ભગવાન શ્રીહરિના અક્ષરધામમાં ગતિ કરી હતી.

સતત ૪૨ વર્ષ સુધી આચાર્યપદે રહીને સત્સંગના ઉત્કર્ષની ઉત્તમસેવા કરનાર અને અનેક સદ્ગુણોના ભંડાર, ભગવાન શ્રીહરિના અપરસ્વરૂપ અમદાવાદ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. ધ.ધુ. આદિ આચાર્ય શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજશ્રીની દ્વિશતાબ્દી-૨૦૦મી જન્મજયંતિએ તેઓશ્રીના શ્રીચરણોમાં હજારો હજાર વંદન સહ... જય શ્રી સ્વામિનારાયણ...

રાંકપણું તો રહ્યું નહિ, કોઈ મકે'શો કંગાલ;
નિરધનિયાં તો અમે નથી, મહામળીયો છે માલ.

ભાગ્ય જાગ્યા રે આજ જાણવા...

- સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ તથા પાર્ષદ રાજુ ભગત - સરધાર

આ સમગ્ર વિશ્વમાં અનેક સંપ્રદાયો છે - અનેક ધર્મો છે, પરંતુ આ સર્વે સંપ્રદાયો-ધર્મોમાં કંઈક નવી જ રીતિ, કંઈક નવી જ નીતિ છાપ ઉપસાવતો જો કોઈ સંપ્રદાય કે ધર્મ હોય તો તે છે 'શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાય.' ખરેખર આ સંપ્રદાયની રીતિ-નીતિ તે અજોડ અને અદ્ભૂત છે. આ વાતનું વર્ણન કરતાં વૈરાગ્યમૂર્તિ સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી લખે છે :

‘સહુને પાર સહુ ઉપરે રે,

એવી ચલાવી છે રીત...પુરુષોત્તમ પ્રગટી રે.

જો'તી દીઠી જો'તી સાંભળી રે,

પ્રગટાવી એવી પુનિત...પુરુષોત્તમ પ્રગટી રે.'

(પુરુષોત્તમપ્રકાશ :)

સંપ્રદાયના એક સંત તરીકે સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામીની આ કેવળ અહોભાવની અભિવ્યક્તિ નથી, પરંતુ હજારો હેયાની અનુભૂતિને તેઓએ આ પંક્તિમાં કંડારી છે. એક નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ તો શું પણ અનેક લોકોએ આ સંપ્રદાયને વિવિધ દૃષ્ટિકોણથી નિહાળ્યો છે. તે સર્વેને આ સંપ્રદાય વિશિષ્ટ લાગ્યો છે, જેથી તો સત્સંગ-રત્ન કવિશ્વર દલપતરામના સુપુત્ર કવિવર ન્હાનાલાલ લખે છે : “સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની જન સમુદાય, આ જગતની સપ્તરંગી જનમેદનીના સંસાર સંઘમાં અનોખી ભાત પાડે છે. કારણ કે આ સંપ્રદાયના મંદિરો સ્વચ્છ, ઉત્સવો સ્વચ્છ, પૂજન-દર્શન સ્વચ્છ, કથા-કીર્તનો સ્વચ્છ, આચાર વ્યવહાર સ્વચ્છ વગેરે જોતા આ સંપ્રદાય એટલે સ્વચ્છતાનો સંપ્રદાય... એની ઉજળામણ જ અનોખી!”

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં જે આચારની ઉજળામણ, વિચારોની પવિત્રતા

અને વ્યવહારની પ્રામાણિકતા જેવી જોવા મળે છે તેનો ક્યાંય જોડો જડે તેમ નથી. આજે પણ શ્રીસ્વામિનારાયણ મંદિરોના સભામંડપોને બ્રહ્મચારિણીભૂમિ કહેવાય છે. કારણ કે જ્યાં સ્ત્રીનો પડછાયો પણ ન પડ્યો હોય. બ્રહ્મચર્યનો આવો પ્રતાપ અને પ્રભાવ પાથરતા આ સંપ્રદાયે ગુજરાતને સૌપ્રથમ મહિલા શિક્ષિકાઓ પણ આપી છે. જે ઈતિહાસના પાને નોંધાયેલી એક સત્ય હકિકત છે. કારણ કે મર્યાદાનું પરિશુદ્ધ પાલન અને સ્ત્રી ઉત્કર્ષની હરણફાળ અહિં લગોલગ નોંધાયા છે. ઘણીવાર અનુયાયી વર્ગની ગુણવત્તા કરતાં અનુયાયીઓના ટોળાં ભેગા કરવામાં જ ગુરુપણું સમજતા ધર્માચાર્યો સંપ્રદાયનો પ્રચાર-પ્રસાર કરવા માટે ધર્મના અંકુશોને ઢીલા મૂકતા હોય છે, પરંતુ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે કડક ધર્મ-નિયમ પળાવીને પણ વીશ લાખ સત્સંગીઓનો સમુદાય તૈયાર કરી દીધેલો, ને તેય પાછો માત્ર અઢાવીસ વર્ષના ટૂંકા ગાળામાં...!!! આવું અગાઉ ક્યારેય બન્યું નહોતું. જેથી તો વિખ્યાત ચિંતક કિશોરલાલ મશરૂવાળા આ સંપ્રદાયની વિશેષતા નોંધતા લખે છે : “અત્યંત કપરા નિયમોના અંકુશ હેઠળ ધર્મની સ્થાપના આટલી તીવ્રપણે કદી પણ જામી ન હતી. આટલા ટૂંક વખતમાં દુનિયાના કોઈપણ ધર્મમાં આટલા શિષ્યો ભળ્યા ન હતા.”

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની વિશેષતા તેના એકે એક કાર્યમાં દેખાય આવે છે. જેમકે મંદિરો તો દેશમાં ને દુનિયામાં ઘણાં છે પણ તેમાં શ્રી સ્વામિનારાયણીય મંદિરો કંઈક વિશેષ જ છે. તેથી તો પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજશ્રી ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથમાં લખે છે :

**‘બોલ્યા મુનિજન જોઈને, નવા શિલ્પ વિદાન;
નવા પ્રભુ શિખરો નવા, નવે નવું જ નિદાન.
નવા વિદાન નવા પ્રભુ એહ, નવા શિખરોથી વિધિ એહ;
યશ ચતુરાનન દેખત લીન, નવીન નવીન નવીન નવીન.’**

(શ્રીહરિલીલામૃત : ક. ૮/૭/૫૪-૫૫)

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન ✳ જૂન - ૨૦૦૮

સૃષ્ટિ સર્જક ચતુરાનન બ્રહ્મા પણ જે સર્જન જોતાં જ તલ્લીન થઈ જાય એવા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ સ્થાપિત મંદિરો છે. આજે પણ સમગ્ર વિશ્વને અચંબો પમાડે તેવા મંદિરો બને છે અને બનતા જ રહેવાના છે.

આ સંપ્રદાયે અધ્યાત્મ, સમાજ અને લલીતકળા આ ત્રણેય ક્ષેત્રોમાં એક સાથે અમૂલ્ય પ્રદાન કરેલું છે. જે આ સંપ્રદાયની આગવી વિશેષતા છે. કારણ કે મત્સ્યવેધ કરતાંય અઘરું આ ત્રણેય ક્ષેત્રનું યોગ્ય સંતુલન જોવું હોય તો શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં આવવું પડે. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે એવા પરમહંસો તૈયાર કર્યા કે જે આત્મા-પરમાત્માના ગહન જ્ઞાનની સરળ છણાવટ પણ કરી શકતા. સંધ્યાને સવારમાં પલટાવી નાંખે એવા સૂરો પણ રેલાવી શકતા. સાથોસાથ અધ્યાત્મના શિખરે જઈ પહોંચેલા આ સંપ્રદાયના સંતો સમાજસેવા માટે ધૂળમાં પણ રજોટાતા. ઉત્તમ સાધુઓ, સાહિત્યકારો, સંગીતકારો અને કલાકારોથી શોભતો. આવી આવી કંઈક વિશેષતાઓથી સભર શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની એક ઓર અદકેરી વિશેષતા બતાવતાં સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી લખે છે :

**‘રૂડી મુડી પામ્યા રોકડી નહિં ઉધારાની વાત,
અમલ ભર્યા સહુ ઉચ્ચરે પ્રભુ મળ્યા છે સાક્ષાત;
ઓશિયાળું શિદ ઓચરે બોલે મગન થઈ મુખ,
જન્મ મરણનું જીવમાં રહ્યું નહિ જરા કેને દુઃખ.’**

(પુરુષોત્તમ પ્રકાશ : પ્ર. ૫૪)

છતે દેહે કલ્યાણ પામ્યાની પ્રતીતિ સાથે મહાલતા ભક્તોનો માહોલ નિહાળ્યો હોય તો શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના ઘેર જ. કારણ કે આ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં અભણથી લઈ શાસ્ત્રવેત્તા સુધી, હળ ચલાવનારથી લઈ રાજ્ય ચલાવતા કારભારી સુધી તેમજ ગૃહસ્થ હોય કે ત્યાગી, બાઈ હોય કે ભાઈ - સૌનાં અંતરમાં રણકતો કલ્યાણની પ્રતીતિનો રણકાર નવાગંતુકને અવશ્ય સાંભળવા આજે પણ મળે છે. જેથી તો દરેકનું હેયું હરખથી ગાય છે :

**‘આજ અમૃતની હેલી થઈ, રહી નહિ કાંઈયે ખોટ;
એક કલ્યાણનું ક્યાં રહ્યું, થયા કલ્યાણ કોટ.’**

(નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય : સારસિદ્ધિ - ક.૪૮)

‘કાળા અક્ષરને ફૂટી માર્યા’ હોય એવી અભણ બાઈ હોય કે વિદ્વતાથી મોટા મોટા રજવાડા ગજવનાર લાડુદાન જેવા, સાહિત્ય સર્જક સ્વામી હોય - સૌ અહિં આનંદના સાગરમાં ડિલોળતા જ રહે છે. જેથી કરી સૌના અંતરે એકજ સૂર પડઘાયા કરે છે :

**‘કસર ન રહી કોઈ વાતની, પામ્યા પ્રભુ પ્રગટ પ્રસંગ;
ખોટ મટીને ખાટ્ય થઈ, રહી ગયો છે રંગ.’**

(નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય : સારસિદ્ધિ - ક.૪૮)

વર્ષોની કઠિનમાં કઠિન તપશ્ચર્યાઓ પછી પણ સંન્યાસીઓ કલ્યાણ પામવાની પ્રતીતિથી વંચીત રહી ગયા છે. તે પ્રતીતિ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે આ સંપ્રદાયમાં સુગમ અને સરળ બનાવી છે. આ જ આ સંપ્રદાયની મહાન વિશેષતા છે.

★ ઘાંડલાં ગામની એક અબુધ સ્ત્રી - જેનું નામ મૂળી કોશી, તેના અંતસમે ગામના લોકો પ્રશ્ન કરે છે : “આ સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ રટે છે પણ તેમાં તારું કલ્યાણ થાશે ?” ત્યારે એ વૃદ્ધ ડોશીના મુખમાંથી શબ્દો નીકળે છે : “મારા કલ્યાણની તો શું વાત કરો છો...! પણ જેણે જેણે મારા હાથના ઘડેલા રોટલા ખાધા તેનું પણ કલ્યાણ થશે, અરે ! જેણે મારા ગોળાનું પાણી પીધું તેનું પણ કલ્યાણ થશે. એ આ જો આવ્યા મારા પ્રભુ... - હું તેમના ભેળી અક્ષરધામે જાઉં છું.” આમ કહીને આખા ગામના માણસોને અલૌકિક પ્રતાપ દેખાડીને ધામમાં જાય છે.

★ ગામ ગાધકડાનો ગોવિંદ મેરાઈ - દરજી કામકરે ને નિરંતર મુખે સ્વામિનારાયણ સ્વામિનારાયણ રટે... ગામલોકો કહે : “આમને આમનામ સ્વામિનારાયણ રટે છે, તે શું કલ્યાણ કરશે ? અમથો મંડ્યો છે ? અલ્યા ગોવિંદા...” તે સાંભળતા શ્રીજીમહારાજના નિષ્ઠાવાન ભક્તરાજ ગોવિંદ દરજી કહે : “તમે લોકો મારા કલ્યાણની ક્યાં વાત કરો છો, પરંતુ મારું સીવેલું લુગડું જે પહેરશે તેનું પણ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ કલ્યાણ કરશે.”

આ ખુમારી, આ બળ, આ નિષ્ઠા, આ હિંમત તે કંઈ રમતની વાત નથી. આ સુવર્ણ અક્ષરે અંકાયેલા સંપ્રદાયના આવા તો અસંખ્ય પ્રસંગો સર્જ્યા છે, અને આજે પણ અનેક પ્રસંગો બને છે.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સમર્થ આશરે બેઠેલા ભક્તોની જીવનશૈલી આ પંક્તિઓમાં સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ વર્ણવી છે :

**‘અંગ ખુમારી ન ઉતરે, શ્રીહરિની સામર્થ્ય જોઈ;
નરનારી નિર્ભય રહે, મને ભય ન પામે કોઈ.
દેહ છતાં દુખિયા નહિ, મુવા પછી જાવું બ્રહ્મમહોલ;
પેખી પ્રતાપ એ નાથનો, તેણે અંગે સુખ અતોલ.’**

(ભક્ત ચિંતામણી : પ્ર. ૧૩૪)

કઠિન સાધના પછી પણ જે વેંત છેડું જ રહેવા સર્જ્યું છે, આંખોમાં તેલ આંજીને કરાયેલા શાસ્ત્રોના શબ્દોશબ્દના અભ્યાસ પછી પણ જે અગમ્ય જ રહેવા સર્જ્યું છે, પારાયણોની પરંપરા સર્જ્યા પછી પણ

કથાકારો માટે જે સદા દુર્લભ જ રહેવા સર્જ્યું છે, તે કલ્યાણ - તે મોક્ષ આ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં ભગવાન શ્રીહરિએ સૌને હાથવગો કરી આપેલો. તેથી જ સૌ ભક્તો ગાતા રહે છે :

**‘શીદને રહિએ રે કંગાલ રે સંતો શીદ. ॥
જ્યારે મળ્યો મહામોટો માલ રે સંતો. ॥’**

(નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય : ધીરજાખ્યાન)

આજે પણ આ સમગ્ર વિશ્વમાં મોક્ષ માટે સાધના કરનારાઓની ખોટ નથી, પરંતુ સાધના અને સાધનોના સરવાળાને અંતે સૌને જીવનની બાદબાકી સિવાય કશું જ હાથ આવતું નથી. ત્યારે જ તો એકબાજુ હેયાની વરાળ દાલવતો સમુદાય છે તો બીજી બાજુ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો ભક્ત સમુદાય છે જે હૈયાના હરખનો ગુલાલ ઉડાડતાં ઉડાડતાં ગાય છે :

**‘આજ આનંદ વધામણાં, હેયે હરખ ન માય;
અનાથપણાનું મહેણું ઊતર્યું, સદા થયા સનાથ;
કંગાલપણું કહેવા ન રહ્યું, સદા મનાણું સુખ;
મસ્તી આવી રે અતિ અંગમાં, દૂર પલાણાં દુઃખ.’**

(નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય : સારસિદ્ધિ - ક. ૪૮)

સમગ્ર જગતમાં ક્યાંય જોવા-વાંચવા પણ ન મળે તેવી કેફની કેફિયતો અહિં જે છૂટેલી છે, તેમાં જ આ સંપ્રદાયની વિશેષતાનું સંગોપન થયું છે. સંપ્રદાયની આ વિશેષતા એ સંપ્રદાયના નક્કર સત્ય ઈતિહાસ પર ઊભી છે. અનેક સંતો-ભક્તોના મુખમાંથી નીકળેલા આ મહિમાવંતા શબ્દો એ કંઈ અંધશ્રદ્ધાની આંધીમાં અટવાયેલાઓના શબ્દો નથી, કે નથી મનોવશીકરણથી અભિભૂત થયેલાઓના શબ્દો. ખુમારીથી ઝળહળતા આ શબ્દો એ નથી મિથ્યા માન-મોટપ મેળવવા ફૂંકેલા બણગા, કે નથી પૂજાવા-મનાવા માટે ફૂટેલા ફણગા. આ તો છે પ્રગટ ભગવાનની પ્રાપ્તિના પ્રસંગથી પ્રગટેલી તેજધારાઓ. આ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયમાં આજે પણ નાના બાળકથી લઈને વડિલ પરમહંસો સહિત સૌને પ્રતીતિ છે કે મને ભગવાન પ્રગટ મળ્યા છે. જેથી તો એ પ્રાપ્તિના બળે જ કલ્યાણની આ પ્રતીતિ પ્રગટી છે. એટલે જ તો આ સંપ્રદાયના અનેક સંતો-ભક્તોના હૈયે ફૂટેલા ફુવારા ગમે તેવા સાંસારિક તાપ-સંતાપથી સુકાયા નથી.

નેનપુર ગામના એક દેવજી ભગતનો એકનો એક યુવાન દિકરો ધામમાં જાય ત્યારે પણ સાકર વહેંચે એ સમજણ આ સંપ્રદાયમાં ઉતરી છે. ઘરે ખાટી છાશ ને સૂકો રોટલો હોય કે ખાવા પૂરતું ધાન ન મળે, પહેરવા પૂરતું વસ્ત્ર ન મળે, રહેવા યોગ્ય સ્થાન ન મળે તેવા સંજોગોમાં પણ આ શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના અનુયાયી બુલંદ

અવાજે ગર્જના કરતા જ રહે છે :

**‘અણચિંતવી થઈ આનંદ હેલી રે,
તેમાં ચાલ્યો અમૃત રસરેલી રે;
તેમાં પડ્યા સાકરના કરા રે,
વરસ્યા મોતીડાના મેઘ ખરા રે.’**

(પુરુષોત્તમપ્રકાશ : પ્ર. ૫૦)

ભગવાનની પ્રાપ્તિના બળે સૌની કલ્યાણની કંગાલિયત તો ટળી ગઈ હતી, પરંતુ વ્યવહારિક કંગાલિયત પણ દૂર હડસેલાય ગઈ હતી. સૌ બસ... શ્રીજી અમલમાં રાતામાતા થઈને ગાતા રહે છે :

**‘રાંકપણું તો રહ્યું નહિ, કોઈ મકે’શો કંગાલ;
નિરધનિયાં તો અમે નથી, મહા મળીયો છે માલ.’**

(નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય : સારસિદ્ધિ - ક. ૪૮)

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયની જે વિશેષતાઓ સૌ શ્રીજીસમકાલીન જોઈ શકતા. તે સઘળી વિશેષતાઓ આજે પણ આ સંપ્રદાયના પીઠાધિપતિ પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રી અને તેમને વ્હાલા સંતો-ભક્તોના દિવ્ય સાંનિધ્યમાં, સત્સંગમાં સૌ કોઈ અનુભવી રહ્યા છે. આપણે પણ ભાગ્યવાન છીએ કે આપણને એ જ સત્સંગ મળ્યો છે કે, જે સત્સંગ પાંચસો પરમહંસોને મળ્યો હતો. આપણે ભાગ્યવાન છીએ કે આપણને આજે સ્વયં અક્ષરાધિપતિ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ પોતાના ગૌરવ સભર ગુરુસ્થાને સ્થાપેલા આદિ આચાર્ય પ.પૂ. ધર્મકુળ મુગટમણિ શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજશ્રી તથા આદિ આચાર્ય પ.પૂ. ધર્મકુળ મુગટમણિ શ્રી રઘુવીરજી મહારાજશ્રીની દિવ્ય પરંપરામાં પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્યજી મહારાજશ્રીની પ્રાપ્તિ થઈ અને એ જ દ્વારા શ્રીજીમહારાજ મળ્યા છે કે, જે મહારાજ ગોપાળાનંદ સ્વામી, મુક્તાનંદ સ્વામી અને દાદાખાચર, પર્વતભાઈ જેવા ભક્તોને મળ્યા હતા. નંદસંતો તુલ્ય પંચવર્તમાનસહ સ્ત્રી-ધનના ત્યાગી સાચા સંતો મળ્યા છે. જેથી સવિશેષ ભાગ્યવાન છીએ આપણે; કારણ કે સ્વયં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સ્વહસ્તે રચેલા શાસ્ત્રો-મંદિરો અને પધરાવેલા દેવો મળ્યા છે. સાચે જ આપણા આજે ભાગ્ય જાગ્યા છે. તો ચાલો આપણે પણ આધ્યાત્મિક અને વ્યવહારિક કંગાલિયતોને ખંખેરીને બુલંદ અવાજે ગર્જના કરતા લલકારીએ....

**‘ભાગ્ય જાગ્યા રે આજ જાણવા, થયાં કોટિ કલ્યાણ;
સુખ તણી સીમા શી કહું, પામ્યા પ્રભુ પ્રગટ પ્રમાણ.’**

(નિષ્કુળાનંદ કાવ્ય : સારસિદ્ધિ - ક. ૪૮)

આગામી ગુરુપૂર્ણિમા પ્રસંગે ગુરુબ્રહ્મમાંથી કિંચિત્ મુક્ત થવા તેમજ સદ્ગુણોથી ભરપૂર સાચા અર્થમાં શિષ્ય બની મહામુક્ત થવા માટે નિહાળીએ - નિજજીવનમાં...

ગુરુના અનેક ઉપકાર તીચે ઊછરતો શિષ્ય

- સાધુ યોગેશ્વરદાસજી, ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

પ્રશ્ન મોટો જીવન સામે એ આવીને ઊભો રહે છે કે, ‘બન્યા રહેવું છે જો કૃતજ્ઞ તો એ કૃતજ્ઞતાના કેન્દ્રમાં રાખવા કોને?’ કારણ કે જો હૃદયની ભાષામાં વિચારીએ છીએ તો આ જગતમાં કોના ઉપકારના ભાર હેઠળ આપણે નથી દબાયા? એ પ્રશ્ન છે. ભગવાનનોય આપણા ઉપર ઉપકાર તો ગુરુદેવનોય આપણા પર ઉપકાર, તો જેઓ જેઓએ આપણા સુખમાં પથ્થરાઓ નથી તોળ્યા તેઓનોય આપણા ઉપર ઉપકાર છે.

બીજી બાજુ માતા-પિતાનોય આપણા ઉપર ઉપકાર તો સદ્ગુણોનો આપનાર સંતો-સજ્જનોનોય આપણા પર ઉપકાર. કલ્યાણ મિત્રોનોય આપણા પર ઉપકાર છે તો સારા પાડોશીનોય પણ આપણા પર ઉપકાર છે.

આ તમામ ઉપકારીઓ વચ્ચે કેન્દ્રસ્થાને રાખવા કોને? કૃતજ્ઞતાથી અભિવ્યક્તિની શરૂઆત કરવી ક્યાંથી? જીવનમાં ઉપકારી તરીકે પ્રાધાન્ય આપવું કોને?

આપણા આત્માના હિતની ચિંતા કરવામાં પ્રથમ કમે ઉપકારી જો અનંત કરુણાના સાગર પરમાત્મા છે તો બીજા કમે ઉપકારી ગુરુદેવ છે. પ્રભુ જો સૂર્ય છે તો ગુરુદેવ એ કિરણો છે. પ્રભુ જો ચંદ્ર છે તો ગુરુદેવ એ ચંદ્રની ચાંદની છે. પ્રભુ જો ઉદ્યાન છે તો ગુરુદેવ એ ઉદ્યાનમાં ઊગેલા ગુલાબનો છોડ છે. પ્રભુ જો કરુણાના જળનો સંગ્રહ કરતી ટાંકી છે તો ગુરુદેવ કરુણાના જળને આપણા સુધી પહોંચાડનાર નળ છે. આપણા પર કરુણાનો પત્ર લખનાર જો

પ્રભુ છે તો ગુરુદેવ એ પત્રને આપણા સુધી પહોંચાડનાર ટપાલી છે. કરુણાના સાગર જો પ્રભુ છે તો પ્રેમના સાગર ગુરુદેવ છે. પ્રભુ જો પાવરહાઉસ તો ગુરુદેવ એ પાવરહાઉસ સાથે જોડાયેલા બલ્બ છે. એક અપેક્ષાએ કહેવું હોય તો એમકહી શકાય કે ‘આપણા પર પરોક્ષ ઉપકાર પરમાત્માનો છે તો પ્રત્યક્ષ ઉપકાર ગુરુદેવનો છે.’

પાવરહાઉસ સાથેના જોડાણ વિના કોઈપણના ઘરમાં રહેલો બલ્બ જેમ પ્રકાશ પ્રદાન નથી જ કરી શકતો તેમ પરમાત્મા સાથેના જોડાણ વિના આ જગતનો કોઈપણ જીવાત્મા કોઈના પણ ઉપર ઉપકાર નથી જ કરી શકતો.

આ હકીકત હોવા છતાં જેમ ઘરમાં થતાં પ્રકાશમાં બલ્બનો પ્રત્યક્ષ ફાળો હોવાનું અનુભવાય છે. બસ, એવી જ રીતે વર્તમાન જીવનની સલામતીમાં પ્રત્યક્ષ ફાળો કે આ લોકના ક્ષેત્રે પ્રધાન ઉપકારી તરીકે શ્રી ગુરુદેવને જ મુકવા પડે. એમાં શંકાને કોઈ સ્થાન જ નથી.

શ્રી ગુરુદેવે આપણને મંત્રદીક્ષા આપીને જે ઉપકાર કર્યો છે એ ઉપકારનો બદલો વાળવો માત્ર મુશ્કેલ જ નથી, પરંતુ અશક્ય જ છે. કરોડો જન્મ સુધી સર્વ પ્રકારના ઉપાયો કરતા રહો તોપણ દીક્ષાદાન કરનારા ગુરુદેવના ઉપકારનો બદલો આપણે વાળી શકીએ એવી કોઈ જ શક્યતા નથી.

અલબત્ત, આનો અર્થ એવો નથી કે

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન ❖ જૂન - ૨૦૦૮

ઉપકારનો બદલો વાળવાની બાબતમાં આપણે સાવ નિષ્ક્રિય જ બની જવું કે એ બાબતમાં આપણે સાવ ઉપેક્ષા જ સેવવી. પરંતુ ! સાવધાન થઈને એમના ઉપકારથી **અણમુક્ત બનવાના** શક્ય તમામ પ્રયાસો આપણે ચાલુ જ રાખવા અને આપણા વર્તનથી એમના દિલને ટાઢક વળે એવા પ્રયત્નો પ્રામાણિકપણે કરતા રહેવા.

પૂછો અંતઃકરણને....!

આજ સુધી આપણે ક્યારેય ગુરુદેવને પ્રસન્ન રાખવાના પ્રયત્નો કર્યા છે ખરા ? આપણા નિમિત્તે એમને દુઃખ જ ન થાય એ અંગે આપણે સાવધ રહ્યા છીએ ખરા ? એમના સુખ ખાતર આપણી સગવડોનું બલિદાન દઈ દેવા આપણે કટિબદ્ધ બન્યા છીએ ખરા?

જો ના....,

તો હવે એ દિશા તરફ આપણે કદમ મુકવાના વહેલીતકે ચાલુ કરી દેવા જેવા છે. એમાં જો આપણે ઝડપ લાવી શક્યા તો આપણું આત્મહિત અકબંધ થઈ જવાની બાબતમાં કોઈ શંકા નથી.

શ્રી ગુરુદેવની આજ્ઞા મુજબ કે ઈચ્છામુજબ જ હોઈ શકે આપણા **જીવનનું સમર્પણ**. ગુરુદેવની આજ્ઞા માનવી સરળ તો નથી જ કારણ કે એમાં પણ અહંકાર તો તોડવો જ પડે છે. બુદ્ધિને ગોણ તો બનાવવી જ પડે છે. સુખશીલવૃત્તિનું બલિદાન તો આપવું જ પડે છે. સ્વઈંદ્રમતિ સાથે સંઘર્ષ તો કરવો જ પડે છે. ગુરુદેવની આજ્ઞામાં જીવન જીવવું એ કેવી કઠોર સાધના છે.

એક ગુરુદેવ ૬૫ વર્ષની ઉંમરે પહોંચ્યા હતા. તેઓની પાસે બે મુમુક્ષુ આવ્યા, પ્રજ્ઞામ કરીને પાસે બેઠા.

‘બોલો કેમ આવવું થયું છે?’

‘ગુરુદેવ ! અમે બંને મુમુક્ષુ છીએ.’

‘બહુ સરસ.’

‘આપ અમને શિષ્ય તરીકે સ્વીકારો.’

‘એક કામ કરશો?’ ‘ચોક્કસ.’

‘આ ગામની બહાર પૂર્વ દિશામાં એક પર્વત છે. તમે બંને ત્યાં જઈને એને કહી આવો કે અમારા ગુરુદેવ તને બોલાવે છે.’

બંને મુમુક્ષુ ગુરુદેવની આ આજ્ઞા સાંભળીને સ્તબ્ધ થઈ તો ગયા, પણ એ આજ્ઞાનો અમલ કર્યા વિના બીજો છૂટકો જ નહોતો. ગુરુદેવ પાસેથી ઊભા થઈને બંને જણા બહાર આવ્યા.

‘કેમ શું લાગે છે?’ એકે બીજાને પૂછ્યું.

‘શેનું?’

‘ગુરુદેવના મગજનું.’ ‘સમજાયું નહીં.’

‘આમાં સમજાવાનું શું છે, પર્વતને પોતાની પાસે લઈ આવવાની આપણને કરેલી આજ્ઞા એટલું જ સૂચવે છે કે સાંઠે ગુરુદેવની ભુદ્ધિ નાઠી લાગે છે. સારું થયું સંન્યાસ લેતા પહેલાં જ આપણને એમના આવા કમજોર મગજનો ખ્યાલ આવી ગયો. બાકી..., સંન્યાસ લઈ લીધા પછી ખ્યાલ આવત તો આપણું શું થાત ? હું તો જાઉં છું બીજા કો’કને ગુરુદેવ બનાવવા, તું પણ આવે છે ને મારી સાથે?’

‘ના...’

‘હું તો જાઉં છું ગુરુદેવે કરેલ આજ્ઞાનું પાલન કરવા.’

‘ક્યાં, પર્વત પાસે?’

‘હા...’

‘પર્વત આવશે?’

‘શું કહ્યું તને ? ગુરુદેવે આપણને પર્વતને લઈ આવવાની આજ્ઞા નથી કરી. આપણને માત્ર એટલી જ આજ્ઞા કરી છે કે, તમે બંને પર્વત પાસે જઈને કહી આવો - અમારા ગુરુદેવ તને બોલાવે છે.’

આપણે પર્વતને માત્ર ગુરુદેવની આજ્ઞા કહી આવવાની છે. એ આજ્ઞાનું પાલન કરવું કે નહીં એ વિચાર પર્વતે કરવાનો છે. મારે કે તારે નહિ. મને તો આ આજ્ઞાપાલન કરવામાં કાંઈ જ અજુગતું નથી લાગતું કે ગુરુદેવના મગજની બાબતમાં કોઈ શંકા નથી પડતી. બોલ, આવે છે તું પણ મારી સાથે?’

‘ના, હું તો જાઉં છું અહીંથી પાછો ઘરે. વિચારીશ... પછી બીજા કોઈકની પાસે સંન્યાસ લેવાનું.’

હા, વાસ્તવિકતા આ જ છે. કબૂલ, આજ્ઞાપાલન એ ઉત્તમ ગુરુનિષ્ઠા છે. પરંતુ એના યોગ્ય અધિકારી (સુપાત્ર) બનતાંય નવનેજા પાણી ઉતરી જાય(ઘણી મહેનત કરવી પડે) તેમ છે. કારણ કે આજ્ઞા સાંભળવામાં માધ્યમ બને છે શબ્દો અને એ શબ્દોના તાત્પર્યાર્થને પકડવામાં બુદ્ધિનો પનો પડે છે ટૂંકો. બુદ્ધિ એમાંથી કોઈક અર્થ કાઢે પણ છે, તોય એ અર્થ હોય છે પોતાના અર્હને કે પોતાના સ્વાર્થને પુષ્ટ કરનારો.

‘શબ્દમાં તો ચુદ્ધ છે, શબ્દમાં છે પ્રેમ પણ; શબ્દમાં વિશ્વાસ છે, શબ્દમાં છે વ્દેમ પણ. શબ્દ શીખવાડ્યો મને, શબ્દ હું શીખી ગયો; શબ્દ બોલાવ્યો મને, શબ્દ હું બોલી ગયો. પરંતુ, શબ્દના ઊંડાણને જ્યાં ભૂલમાં ભૂલી ગયો, કેટલો હું છીછરો પણ માહી ખૂલી ગયો.’

હા. આજ્ઞાપાલનના પ્રથમ સોપાન સુધી પણ આત્માને ન પહોંચવા દેનાર કોઈ પરિબળ હોય તો એ

વડતાલ દેશ
આચાર્ય પરંપરા

છે, વિકૃત ભુદ્ધિ અને એમાંથી જન્મેલો અહંકાર. જે ડગલે ને પગલે એ સાંભળવા મળેલ આજ્ઞાનું પોતાની રીતે અર્થઘટન કરતો રહે છે અને આજ્ઞાપાલનના પ્રથમ સોપાન સુધી પણ આત્માને પહોંચવા નથી દેતો.

હા, પોતાની બુદ્ધિને અને પોતાના અહંકારને ગોણ બનાવીને કેટલાંક વિરલ આત્માઓ પહોંચી જાય છે આ પ્રથમ સોપાન પર અને પોતાના આત્મવિકાસ માટેની એક નક્કર શક્યતા ઊભી કરી પણ દે છે. પરંતુ ત્યાં જ અટકી ન રહેતાં એમને મન સાથે કરવો પડે છે જબરદસ્ત સંઘર્ષ.

મન તો છે અનાદિના કુસંસ્કારોથી વાસિત ! જનમોજનમ આચરેલી ગલત પ્રવૃત્તિઓએ મન પર એવા કુસંસ્કારો ખડક્યા છે કે મન સહજરૂપે તો ગલતનું જ પક્ષપાતી બની રહ્યું છે, બની ગયું છે. વાંચી છે આ પંક્તિઓ ?....

**‘યોમન મેરો બડો હરામી, જયું મદમાતો હાથી;
સદ્ગુરુ હસ્ત ઘયોં સિર ઉપર,
અંકુશ દે સમજાતી.’**

મદઝરતો હાથી એટલે ? જીવનું વાવોઝોડું ! એના સપાટામાં જે પાત્ર આવે એનો એ કચ્ચરઘાણ કાઢી નાખે ! પછી એ નાનું હોય કે મોટું ! પછી એ છોડ હોય કે વૃક્ષ હોય ! કીડી હોય કે વીંછી હોય ! બંદર હોય કે હરણ હોય ! રંક હોય કે રાજા હોય ! આવા સર્વતોમુખી વિનાશ વેરતા હાથીને વશમાં રાખવાનો એક ઉપાય ! એના મસ્તક ઉપર મહાવતનું અંકુશ ગોઠવાઈ જાય.

બસ, બિલકુલ આ મદઝરતા હાથી જેવું છે મન ! વિનાશ વેરવામાં આજ સુધીમાં એણે પાછું વળીને જોયું નથી. અનંત કરુણાના સાગર પરમાત્માના અસ્તિત્વનો પણ એણે ઈન્કાર કર્યો છે તો અનંતોપકારક ગુરુદેવના દોષો જોવાનું કામ પણ એણે જ કર્યું છે. વિજાતીય દર્શને આંખને વિકારી પણ એણે જ બનાવી છે તો કાનને નિંદામાં રસ લેતા પણ એણે જ કર્યા છે.

આવા સર્વતોમુખી વિનાશ વેરવાના સ્વભાવવાળું મન, એક જ વ્યક્તિ પાસે સીધું રહે છે અને એ વ્યક્તિ એટલે બીજું કોઈ નહિ પણ સદ્ગુરુશ્રી ! એના વચનરૂપી અંકુશથી એ ડાહ્યું બની રહે છે અને આત્માના હિતમાં કામ કરવા લાગે છે.

યાદ રાખજો...

વિપુલ સંપત્તિના માલિક બનવાનું સદ્ભાગ્ય સાંપડી જવું આ જગતમાં દુર્લભ નથી. એમાંય સત્તા મળી જવી આ જગતમાં શક્ય છે. રૂપવતી સ્ત્રીના પતિ બની જવામાં એવી કોઈ મુશ્કેલી નથી. અબજપતિ સાથે

મૈત્રી જામી જવી સરળ છે, પરંતુ આધ્યાત્મિક જગતના ભોમિયા તરીકે ગુરુદેવ મળી જવા એતો અત્યંત મુશ્કેલ છે, અત્યંત દુર્લભ છે.

**‘ચે તનવિષ કી વેલરી, ગુરુ અમૃત કી ખાન;
સિસ દિયે જો ગુરુ મિલે, તો ભી સસ્તા ખાન.’**

આ શરીર તો પ્રતિનિધિત્વ ધરાવે છે. વિષની વેલનું, નિંદાથી વ્યાપ્ત જીભ એ વિષતુલ્ય જ છે ને ? વિકારોથી તગતગતી આંખ એ ઝેરતુલ્ય જ છે ને ? દુશ્મનાવટથી વ્યાપ્ત ચિત્ત એ ઝેરનું જ પર્યાયવાચી છે ને ? ગલત કાર્યોમાં રોકાયેલા હાથ-પગ એ વિષતુલ્ય જ છે ને ? અહંકારથી છલોછલ રહેતું મસ્તક એ ઝેરની જ ગરજ સારે છે ને ?

જ્યારે આની સામે ગુરુદેવનું શરીર ? એ તો પ્રતિનિધિત્વ ધરાવે છે અમૃતની ખાણનું. એમની જીભ વ્યસ્ત રહે છે પ્રભુના ગુણગાનમાં, એમના કાન વ્યસ્ત રહે છે હરિગુણ શ્રવણમાં, એમનું મન મસ્ત હોય છે સમત્વભાવમાં, એમના હાથ-પગ રોકાયા હોય છે પ્રભુના કાર્યમાં, એમનું મસ્તક સતત ઝૂકવા તડપતું હોય છે પ્રભુના શ્રીચરણોમાં...

આવા અમૃતની ખાણનું પ્રતિનિધિત્વ ધરાવતા ગુરુદેવને મેળવવા માટે જો માથું મૂકી દેવું પડે તોય એ સોદો કરી લેવા જેવો જ છે. કારણ કે ઝેરની સામે અમૃત મળી જતું હોય તો એ બાબતમાં વિલંબ કરતા રહેવામાં, મૂખર્ષિના પ્રદર્શન સિવાય બીજું કાંઈ જ નથી.

પરંતુ સાવધાન !!!

ગુરુદેવ મળી જવા માત્રથી આપણું કામ સરી જતું નથી. આવા અનંતભવના ઉચ્છેદક ગુરુદેવ મળી ગયા પછી આપણને ગમી જતા એ ગુરુદેવના માર્ગદર્શનના સહારે આપણાં મન-વચન-કાયાને સદ્વિચાર, સદ્ઉચ્ચાર અને સદ્ આચરણમાં જોડતા રહીએ એ પણ એટલું જ જરૂરી છે.

ટૂંકમાં...

દૂર રહેલા પરમાત્માને આપણી એકદમ નજીક લઈ આવવાનું કાર્ય જે ગુરુદેવ કરી રહ્યા છે એ ગુરુદેવ પ્રત્યે આપણા હૃદયમાં રમી જતો સર્વોત્કૃષ્ટ બહુમાનભાવ એ જ આપણા આત્મકલ્યાણનું જ્યારે એકમાત્ર સહાયક પરિબળ છે ત્યારે હૃદયને પળભર માટે પણ બહુમાનભાવ વિહોણું ન રહેવા દઈએ.

આકાશમાં રહેલ સૂર્ય જ્યારે દર્પણના માધ્યમથી ઘરમાં આવી જતો હોય ત્યારે નાનું બાળક પળભર પણ એ દર્પણને જો દૂર રહેવા દેતો નથી. તો છેક

અનુસંધાન પેજ - ૨૪ પર...

‘રુધિરે રંગાણા પાયા મહેલના, ભીંતોમાં ઉઠે છે ભૂતતણા ભણકાર;
ગુંપડીમાં ઝરણ ઘરમના ઝરે, ગુંપડીમાં વસે જગતનો આધાર;
મનના ઈ મેલા માનવી, છેટા પડ્યા છે જેને હરિથી કોસ હજાર.’

ગરીબીના ગુણ અને અમીરીની આફત

‘કામઘેનુને
મળે ના એક સુકું
તણખલું,
ને લીલાછમ
ખેતરો સૌ આખલા
ચરી જાય છે;
દેવડીએ દંડાય
છે ચોર મુઠી
જારના,
ને લાખ ખાંડી
લૂંટનારા મહેફીલે
મંડાય છે;

છે ગરીબોના કુબામાં તેલનું ટીપુ દોયલું,
ને અમીરોની કબરો પર દીના દીવા થાય છે.’

ભારત દેશના કલકત્તા જેવા મહાનગરોમાં ઉકરડાને ખૂંદતા ભિખારી બાળકો તમે જોયા છે ? એ ઉકરડામાં પડેલી માનવ-વિષ્ઠામાં જે આખાને આખા નીકળી ગયેલા મગ, અડદ વગેરે દાણાઓ ઉખેડીને કાઢે છે. જે વાટકી જેટલા દાણા મળ્યા તે ખરા; ઘરે જઈને માવડીને દે છે, ભિખારણ માવડી તેની રાખ-રસોઈ બનાવીને બાળકોને ખવડાવે છે.

હાય, ગરીબી...!

મહાત્મા ગાંધીજી બિહારના ગામડાઓના દર્શને નીકળ્યા. હા તે વખતે તે સૂટ - પેન્ટ અને ટાઈ-બૂટથી સજ્જ હતા, ફરતા ફરતા તે એક ગ્રુપડામાં પ્રવેશ કરવા ગયા કે અંદરથી એક આધેડ વયની બહેને મોટેથી કહ્યું : “ઓ ભાઈ ! અંદર ન આવશો અમે ત્રણ બહેનો સાવ વચ્ચેની દશામાં બેઠા છીએ. અમારા બધા વચ્ચે એક જ સાડલો છે જેનો પડદો બનાવ્યો છે.”

આ સાંભળીને ગાંધીજીનો આત્મા ધ્રુજ

- સાધુ યોગેશ્વરદાસજી, ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

ઉઠ્યો, આટલી બધી કાળજાળ ગરીબી ભારતના ગામડાઓમાં છે તેવી સ્વપ્ને પણ કલ્પના ન હતી. ગોરાઓએ દોઢસો વર્ષ સુધી ભારત ઉપર રાજ કરીને કેવી લૂંટ ચલાવી ? અરે મા-બહેનોના અંગે લૂંટડાય રહેવા ન દીધાં...!

ગાંધીજીની આંખોમાંથી ચોધાર અશ્રુ વહેવા લાગ્યા તે વખતે ટાઈ તોડી-સૂટ વગેરે ફગાવી દીધા. ત્યારથી પોતડીવાળા ગાંધીજી તે સમયે ભારતીય પ્રજાને પ્રાપ્ત થયા.

ગરીબ લોકો પૈસાના ગરીબ છે. આર્થિક રીતે ગરીબ છે પણ તેથી કાંઈ તેમને ગરીબ ન કહેવાય. જે લોકો ગુણોથી સમૃદ્ધ છે તેમને અર્થના માપદંડથી પૂરા ગરીબ કહેવા તે ક્યાંનો ન્યાય ? ‘જેની પાસે ધન નહિ તે ભિખારી, ઓછું ધન તે ગરીબ, ઘણું ધન તે શ્રીમંત...’ ના.. આ વાત સંતોને મુદ્દલ માન્ય નથી - સંતોને અર્થનો માપદંડ જ મંજૂર નથી. પૈસા પાસે હોવા કે ન હોવા તે તો નસીબની વાત છે. લૂંટીને, જૂઠાણું ચલાવીને, બદમાશી કરીને, ચોરી કરીને પણ ઘણું ધન મેળવી શકાય, એટલે શું એવા ધનવાળાને શ્રીમંત કહી શકાય ? એ બધી ખરાબ વાતોએ પુરો હોય; છીનાળું કરતો હોય, ચોરી કરતો હોય, માબાપને કે પત્નિને મારતો હોય, લફરા કરતો હોય તોય તે શ્રીમંત ! અરે, આવા ગુણહીન કરોડપતિ માણસોને સંતો ભિખારી કહે છે. સંતોનો માપદંડ અર્થવૈભવ-પ્રધાન નથી, ગુણવૈભવ પરાયણ છે.

‘રુધિરે રંગાણા પાયા મહેલના,
ભીંતોમાં ઉઠે છે ભૂતતણા ભણકાર;
ગુંપડીમાં ઝરણ ઘરમના ઝરે,
ગુંપડીમાં વસે જગતનો આધાર;
મનના ઈ મેલા માનવી,
છેટા પડ્યા છે જેને હરિથી કોસ હજાર.’
પાપો વધ્યા છે ક્યાં ?

સુખીઓને ત્યાં જ ને ? કેટકેટલા છે સુખીઓના જીવનમાં પાપ ? દુઃખીયાઓ તો બિચારા એવા પાપ કરી શકતા નથી, પાપો કરવાની સામગ્રીઓ-અત્યંત સુંદર રૂપ, ઢગલાબંધ સંપત્તિ હ્રષ્ટ-પૃષ્ઠ શરીર, જોરાવર જુવાની, બધા જ પ્રકારની અનુકુળતાઓ - આ બધું ધનવાનો પાસે છે. જેની પાસે નોટોની થપ્પીઓ છે એને ઘણા મોટા પાપ કરવાનું પણ સહેલ પડે છે ! દુઃખીઓ પાસે આમાંનું કાંઈ નથી.

એમને તો બિચારાઓને એક ટંકના ભોજનનાય ફાંફા છે. એ શી રીતે વિલાસી જીવનના પાપો આચરી શકે ?

આહ, આશું, હીબકાં, ડુસકાં, હાય, અશાંતિ, ઉદ્વેગ, અજંપો વગેરે બધું ધનવાનોની હવેલીઓમાં જેટલા પ્રમાણમાં હશે તેટલા પ્રમાણમાં જ્યાં ગરીબી, બેકારી, મોંઘવારી, બિમારી, ગુલામીના પ્રશ્નો છે ત્યાં નહિ હોય...!

ગરીબોના પ્રશ્નોનો બોજ હજુ ખમી શકાય તેમ હશે.

ધનવાનોના પ્રશ્નોનો બોજ બાપ રે! કેમેય ખમી ન શકાય તેટલો ભારેખમ બન્યો છે.

ગરીબોને એક ટંક ભાણાના ફાંફા પડે છે. અને આજના કેટલાક ધનવાનો બોલતા હોય છે કે, ‘કોઈની ચિંતા કરવી જ નહિ, દુનિયા આખી જ હત્રમમાં જાય અમારે શું?’ આ વિચાર કેટલો ભયંકર છે ?

આવા ભોગભૂખ્યા માણસોની દશા તમે જાણો છો ?

એક વાર એક ગામડિયો - સૌરાષ્ટ્ર બાજુના કોઈ ગામડાનો રહેવાસી ધનવાન શેઠને મળવા ગયો. તે એમનો જૂનો મિત્ર હતો. આ ગામડિયો જ્યારે બંગલામાં આવ્યો ત્યારે તો એ સૌથી પહેલા બંગલો જોઈને જ ચકિત થઈ ગયો.

સવારનો સમય હતો. શેઠ તે વખતે કોઈ કામે બહાર નીકળી ગયા હતા. શેઠાણીએ પેલા ભાઈને આવકાર આપ્યો, પછી પૂછ્યું : “તમે શું લેશો ? ચા, દૂધ કે કોફી ?”

પેલા ગામડાના ભાઈએ કહ્યું : “હું દુધ લેતો નથી માટે ચા ચાલશે.”

પેલા શેઠાણીએ ફરી પૂછ્યું : “પણ...ચા યે મારે ત્યાં ત્રણ જાતની છે દાર્જિલિંગ, નીલગીરિ અને ચાયના.”

આ બધા નામો સાંભળીને પેલા ભાઈ ચકિત જ થઈ ગયા. એમને મન તો ચા એટલે ચા. એમાં વળી કેટલી જાત હોય એની એમને શી ખબર ? એટલે તો જે છેલ્લું નામ યાદ રહ્યું તે કહી દીધું ચાયના ચા ચાલશે.

શેઠાણીએ તરત બીજો પ્રશ્ન કર્યો, ચાયના પણ મારે ત્યાં ત્રણ પ્રકારની છે. બ્લેક, ગ્રીન અને બ્લેક-ગ્રીન મિશ્ર.

પેલા ભાઈને બ્લેક નામ જલ્દી યાદ રહી ગયું એટલે તેમણે

કહ્યું : ‘બ્લેક’

તરત જ શેઠાણીએ નવો સવાલ કર્યો : “ભાઈ ! મારે ત્યાં બ્લેકના પણ ત્રણ પ્રકાર છે - પીકો, શુચાંગ અને કુચાઓ.”

આ બધા ચાઈનીઝ નામ છે એ સાંભળી પેલા ભાઈ તો ઉંચું મોં રાખીને જોઈ જ રહ્યા... એમણે કહી દીધું : ‘પીકો’

પેલા શેઠાણીએ વધુ પૂછ્યું : “ભાઈ ! પીકોની પણ મારા ઘરમાં ત્રણ બાટલીઓ છે. ઓરેંજ, બ્રોકન અને ફલેવરિંગ ઓરેંજ. આપને માટે ‘બ્લેક’ માં પણ કઈ જાતની ‘ચા’ બનાવું ?”

પેલા ભાઈ ચાની આ લાંબી પીંજણથી કંટાળી ગયા એટલે એમણે કહી દીધું : “બહેન ! તમારે જે બનાવવી હોય તે બનાવી દો.” ત્યારે બહેને કહ્યું : “સારું, હું ઓરેંજ પીકો બ્લેક ચાયના ચા બનાવું છું, પણ આપ એ કહી દો કે આ ચા આપ લીંબુ સાથે લેશો, દુધ સાથે લેશો કે કીમ સાથે ?”

હવે પેલા ભાઈ ખરા કંટાળ્યા હતા એમણે કહ્યું : “દૂધ સાથે.” પેલા બહેને કહ્યું : “ભાઈ ! હવે આપને છેલ્લો એક જ પ્રશ્ન પૂછી લઉં કે આપ દૂધ ગાયનું લેશો. ભેંસનું લેશો કે બકરીનું લેશો ?”

હવે તો પેલા ભાઈ એવા કંટાળી ગયા હતા કે તેમણે સાફ શબ્દોમાં કહી દીધું : “બહેન ! હવે તમે ચા બનાવશો જ નહિ, માત્ર કોફી જ બનાવી દો અને એમાં કઈ જાત બનાવવી એ મહેરબાની કરીને મને પૂછતા નહિ.”

શ્રદ્ધામંતાઈના વૈભવોનું આ તે કેવું નફફટાઈભર્યું પ્રદર્શન છે ?

ઓછું ધન + ઓછી જરૂરિયાત = ઓછા પાપ.

આ એક સમીકરણ છે, આ સમીકરણ ગોખી નાખો.

શ્રીમંત સ્ત્રી પોતાને ઘેર આટઆટલી એકમાત્ર ચાની જાતો હોવાને કારણે મગજમાં રાઈ રાખીને ફરતી હતી. વિચાર કરો ભોગ કેટલો વફર્યો હશે ? વાસના કેટલી ફેલાઈ હશે ? એનો આ એક નમૂનો છે.

આ લોકની ઘણી બધી સગવડતાઓ પરલોકનો રસ સૂકવી મારે છે. જેથી મોક્ષનો રસ કે નથી સદ્ગતિમાં રસ રહેતો નથી.

ધર્મ એ એક જ એવું તત્ત્વ છે જે માણસને ઈન્સાન (અનાસક્ત કે મહાન) બનાવે છે. એ ધર્મની બધેથી હકાલપટ્ટી થયા બાદ માણસ હેવાન કે શેતાન બને તેમાં લેશ પણ આશ્ચર્ય થાય તેમ નથી.

ટ્રેનના ડબ્બામાં ગીતો ગાઈને લોકોને ખુશ કરીને પેટિયું રળતો ભિખારી એકવાર કોઈ ડબ્બામાં ચડ્યો. એ ડબ્બામાં એક કોલેજના બધા વિદ્યાર્થીઓ

હતા. રવિવારના દિવસનો લાભ ઉઠાવવા માટે સહુ મોજ માણવા ક્યાંક જઈ રહ્યા હતા. ક્યાંય શિસ્તતા ન હતી, સભ્યતા ન હતી, શાંતિ પણ ન હતી હા... હતી માત્ર વાનરસુલભ ચિચિયારીઓ, મૂર્ખજન સુલભ ઠટ્ટા મશ્કરીઓ... શું થયું છે યૌવનને? ઉન્માદના વિવિધ પ્રકારોએ ત્યાં માઝા મુકી હતી.

પેલા ભિખારીએ એકાએક સહુનું ધ્યાન પોતાના તરફ કેન્દ્રિત કરાવવા અતિશય મધુર કંઠથી એણે ભક્ત કવિ સુરદાસનું એક ગીત લલકાર્યું. : **‘જશોદા બાર બાર ચહ ભાખે...’** ત્યાં તો એક નેરોકટ પેન્ટવાળા કોલેજીયને ભિખારીને કહ્યું : “એય ! બેવકુફ ! આ તે શું માંડયું છે ? અહિં ભગતોની જમાત નથી બેઠી. ભલા ! સંભળાવ કોક સિનેમાનું ગીત !”

પેટ સામે જોઈને ભિખારીએ એક નિસાસો નાંખ્યો ! અને કોલેજીયનોની ફરમાઈશ રજુ કરી : **‘એક...દો...તીન...’** સહુ ડોલી ગયા, સહુના દિલ હલબલી ઉઠ્યા.

તરત એક કોલેજીયને તેની સામે ખોબો ભરીને પરચૂરણ ધરી દેતા કહ્યું : “ઉઠાવ જેટલું જોઈએ તેટલું આમાંથી લઈ લે, ક્યાશ રાખીશ નહિ. જોઈતું હોય તો બધું લઈ લે.”

તે શું લે છે ? તે જોવા સહુની મીટ તે તરફ મંડાઈ પણ એણે તો એક સિક્કો હાથ લઈ મોં ફેરવી લીધું.

કોલેજીયનોની લાઈફ-સ્ટાઈલ સાથે આ વાતને મેળ પડે તેમ ન હતું. બધા આશ્ચર્ય સ્તબ્ધ બની ગયા. એકે આટલું જ વળતર લેવાનું કારણ પૂછ્યું.

ભિખારી એક જ વાક્ય બોલ્યો : **“સાબ ! હમ ભિખારી હે, લૂટારું નહિ.”**

બિયારાં શિક્ષિતો ! તેમના માટે આ વાક્ય સજ્જ લપડાક સમું હતું.

શું હજી આપણી સંસ્કૃતિ જીવે છે ? હા, પરંતુ ગરીબોમાં, અભણોમાં, સામાન્યતઃ બોધા ગણાતા છતાં પૂર્વના સંસ્કારી-બુદ્ધિઓમાં, ગામડિયામાં, એ બરોબર ધમકે છે.

નાનકડા સ્ટેશને લોકલ ટ્રેન આવીને ઉભી રહી. **‘પાણી પીવો પાણી..’** એક બાઈ બૂમો પાડતી હતી. અને ગાડીના ડબ્બે ડબ્બે ફરતી હતી. ગામડાના લોકો બાઈ પાસેથી લોટો બે લોટા પાણી પીતા અને બદલામાં યથાશક્તિ કાંઈક દેતા.

એમ કરતા ગાડી ઉપડવાની વ્હીસલ વાગી, ફર્સ્ટ ક્લાસના ડબ્બાની બારીમાં સૂટ-પેન્ટમાં સજ્જ એક શિક્ષિતે બહાર ડોકિયું કર્યું, પેલી પાણી પાતી બાઈને બોલાવી, બાઈએ પેટ ભરીને ઠંડુ પાણી પાતા કહ્યું : **“શેઠ સાહેબ ! આ અભાગણી ઉપર રહેમ કરજો હો ! ખૂબ દૂરથી**

પાણી લાવું છું.”

ખિસ્સામાંથી એક પાંચનો સિક્કો કાઢીને એ શિક્ષિતે બાઈને કહ્યું : **“લે બાઈ ! આ પાંચનો સિક્કો, ચાલ જલ્દી કર, ત્રણ રૂપિયા પાછા લાવ, સહુ એક રૂપિયો દે છે હું તને બે રૂપિયા દઉં છું.”**

હરખલેલી બનેલી બાઈએ ઝટ ત્રણ રૂપિયા પરત કર્યા...અને ગાડીએ ગતિ પકડી લીધી.

પણ...અફસોસ ! એ બાઈએ પેલા પાંચનાં સિક્કા સામે નજર કરી ! **એ સાવ ખોટો હતો !** એણે મોટો નિસાસો નાખ્યો !

હાય ! શિક્ષણ !...તે શિક્ષિતોને પાયાનું ભણતર પણ ન દીધું...!!!

ધર્મહીન શિક્ષિતો અને ધનવાનો ગરીબ લોકોને, અભણોને, ગામડિયા લોકોને બુધ્ધુ મુર્ખ, અડબંગ બોધા, નાલાયક, જંગલી વગેરે હલકા શબ્દોથી નવાજે છે ! સંતોના હિસાબે એકબીજાના વિશેષણો એકબીજા ને હસ્તાન્તરિત કરવા જોઈએ.

શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયના એક ગરીબ હરિભક્તમાં પણ કેટલી મહાનતા અને પ્રામાણિકતા હતી ? તે બતાવું.

દુષ્કાળ પાર પાડવા બીજે ગામ જતા, ધૂળિયા રસ્તા ઉપરથી કોળી જ્ઞાતિના **ઘેલા ભગત** અને તેના પત્ની પસાર થતા હતા. સો કદમ, આગળ ચાલતા પતિને ચક્રમકતો સોનાનો તોડો દેખાયો. તેના મનમાં થયું કે **‘મારી પત્ની આ જોશે અને મન લલચાઈ જશે તો ભગવાન સ્વામિનારાયણના ગુનેગાર થશું, માટે લાવ, તેની ઉપર ધૂળ નાખી દઉં,’** વાંકા વળીને તેણે તેમ કર્યું. પાછળ આવતા પત્નીએ કુતૂહલ જાણ્યું, ત્યાં જઈને ધૂળ દૂર કરતાં સોનાનો તોડો જોઈ તે હસી પડી અને પતિને કહે : **“હજી તમને સોનું દેખાય છે ? મને તો એ ધૂળ દેખાય છે. ધૂળ ઉપર ધૂળ નાખવાનો શો અર્થ ?”**

વામનોમાં કેવા સંસ્કારનો વિરાટ બેઠો હતો ? ગરીબો, ગ્રામીણો અને નિરક્ષર લોકો ખરેખર કેવા શ્રીમંતો હતા ! કેવા મહાન હતા ! કેવા સાક્ષર હતા !

સાચા હિન્દુસ્તાનનું દર્શન કરવું હોય તો ચાલો ગામડાઓમાં ! માણો ત્યાં તમારો હુંફાળો અતિથિ સત્કાર, દેખો ત્યાંની નારીઓમાં રહેલી લાજ, મર્યાદાનું અનોખું સૌંદર્ય, જુઓ તેમના ઘરોની સાદગી, નફટાઈભર્યા વિલાસનો અભાવ, નીરખો ત્યાંનાં બાળકોમાં, કુદરતી સૌંદર્ય, હજી હિન્દુસ્તાન ધબકે છે ગામડાઓમાં , કરોડો ગરીબોમાં અને કરોડો નિરક્ષરોમાં... **અસ્તુ જય શ્રી સ્વામિનારાયણ**

ભગવાનના ભક્ત બનતા પહેલા ચલો બને હમ ઈત્સાન...

- પાર્ષદ સર્વમંગલભગત, ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

‘ચાંદની કહેતી હૈ તું ચાંદ બન ।
આરતી કહેતી હૈ તું ભગવાન બન ।।
ન તું ચાંદ બન ન ભગવાન બન ।
જિંદગી કહેતી હૈ અઘ્ઠા ઈન્સાન બન ।।’

ભક્ત બનતા પહેલાં આપણે ઈન્સાન બનવું પડશે. ભક્ત એ શિખરની ટોચ છે તો ઈન્સાન એ તળેટી છે. ઈન્સાન બન્યા વિના ક્યારેય ભક્ત બનવામાં સફળતા મળતી નથી. ‘હે માનવ ! તું માનવ બન !’ મહાન બનવા માટેની પ્રથમ શરત છે તું માનવ બન. શાસ્ત્રોએ પ્રાણીને પ્રાણી બનવા માટે કહ્યું નથી, તો પંખીઓને પંખી બનવાનું કહ્યું નથી, કહ્યું છે માત્ર માનવને માનવ બનવાનું.....!! માનવના ખોળિયાને વફાદાર રહેવાનું. અને હા... પશુ જગતમાં પશુઓએ પશુની જાતને જેટલું નુકસાન પહોંચાડ્યું નથી એના કરતા માનવે માનવજાતને અને પશુજાતને વધુ નુકસાન પહોંચાડ્યું છે. કતલખાનાનું સર્જન કરનાર કોણ ? અણુ શોધી અણુબોંબ બનાવનાર કોણ ? પશુ કે માનવ ? હિંસક હથિયારો બનાવનાર કોણ ? માનવ જ ને ! માનવજાતે માનવજાતને ભયભીત બનાવી છે. કોઈ પશુએ આજ દિન સુધી પશુને મારવા કે રંજાડવા કોઈ અણુબોંબ કે કોઈ હથિયાર શોધ્યા નથી, બુદ્ધિને કુબુદ્ધિમાં ફેરવી નથી. માનવજાતે પોતાની ઈન્સાનિયતને નેવે મૂકી દીધી છે. તમે માનવતાના ગુણોથી જ વંચિત હશો તો ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે ગઢડા પ્રથમ પ્રકરણના ૬૨મા વચનામૃતમાં બતાવેલા ભગવાનના ગુણો તમારામાં ક્યાંથી આવશે ? ભગવાનને યાદ કરનારને શાસ્ત્રો એટલું જ કહે છે : ‘તું પહેલા ઈત્સાન બન.’ એટલે જ કહ્યું છે :

‘ઈન્સાન કો ઈન્સાન બનાયા જાય । યા કોઈ નયા ભગવાન બનાયા જાય ।।’

આજે પરમાત્માની ધૂન બોલનારા, પરમાત્માની શોધ કરનારા અને ભગવાનના મંદિરે જઈ પોતાની જાતને ભક્ત ગણનાર, સંતો પાસે બેસી સજ્જન ગણી લેનારા, માનવીઓ બહારથી જુદા છે અને અંદરથી કંઈક નાટકો ખેલે છે. એ પાર્ટીમાં જુદા મૂડમાં હોય છે, એ કલબોમાં જુગારના મૂડમાં હોય છે, ઘરમાં કંઈક દેખાવો કરીને જીવે છે, બજારમાં તો કંઈક નવું જ મોડલ બની જીવે છે, પ્રાર્થના સભામાં કે બેસણામાં સાક્ષાત્ લાગણીશીલ ઉદાસ રહે છે. ‘બંધ કરો’ આ નાટકો અને કૃત્રિમતાની ઓઢેલી ચાદરોને ઉઘાડી ફગાવી દો. વાસ્તવિક જીવન જીવવા માટે તૈયાર બનો. છોડો દંભને.

‘દિલમાં છળકપટ છે ત્યાં લગી વ્યવહાર શોભતો નથી,

માનવ સંબંધ વગર કોઈ તહેવાર શોભતો નથી;

મનથી ભલેને બેઠા છો મહારાજ બનીને,

પણ લાયકાત વિના ગળામાં હાર શોભતો નથી.’

પંખીઓએ માળા બાંધ્યા છે પણ માળામાં તાળાં માર્યા નથી. આપણે તાળાં મારીને જીવીએ છીએ - કોઈ આવીને ચોરી કરી જશે. હાય ! માનવે જ માનવજાતનું અહિત સર્જ્યું : કોર્ટને જન્મ આપ્યો, જેલનું સર્જન કર્યું. યાદ રાખો સૃષ્ટિનું જેટલું ખરાબ થાય છે તે માનવજાતની ભેટ છે. આપણે જ આ સૃષ્ટિને અનર્થોથી અભડાવી છે. સૂર્ય નિયમિત - ચંદ્ર નિયમિત - પશુપંખીઓ નિયમિત - પુષ્પો નિયમિત છે. પણ... હાય ! માનવી એક જ

ઉઠવાનું નક્કી નહીં. સૂવાનું તો ભગવાન જાણે, ખાવાનું ભૂખ લાગે ત્યારે નહીં - સમય થાય ત્યારે ! શું કરુણતા ? તેથી એક સંતે કહ્યું છે :

**‘કાળા કાળા વાદળના જિગરમાંય તે સુજનતા આપી,
પથ્થર જેવા પથ્થરમાંય તે ગંગા આપી;
આવા નિમિત્તાવાળા દેશ્યોને પ્રભુ ! મૂંગાં રાખ્યાં,
અને અકકલ વિનાનાં માણસને તે વાચા આપી.’**

સૂર્ય ઊઠીને ભેદભાવ વિના પ્રકાશ આપવાનું કામ કરે છે તો ચંદ્ર એટલું જ ભેદ રાખ્યા વિના શીતલતા આપવાનું કાર્ય કરે છે, નદી (સરીતા) માનવ-પશુના ભેદ કર્યા વિના સર્વેને તૃપ્ત બનાવવાનું કાર્ય યુગોથી અવિરત કરી રહી છે, પુષ્પો વિના સ્વાર્થે ફોરમ પ્રસરાવવાનું કાર્ય કરે છે. સંતો માનવીને પૂછે છે : “હે માનવ ! તારો વ્યવહાર કુદરતના તત્વો જેવો છે કે કૃત્રિમતા સભર છે ? આપીને ખાય છે કે કોઈનું પડાવીને ખાય છે ? તારા સુખમાં કોઈનો ભાગ છે કે કોઈના સુખમાં ભાગ પડાવવાની દાનત છે ?” હાય ! કુદરતના તત્વોથી પણ ઉતરતો માનવી ! અને એને ભક્ત બનવાની ઈચ્છા છે. ક્યાં જીવન અને ક્યાં ઈચ્છા ? તારી સ્વાર્થીલી જિંદગી શું તને ભક્ત બનવામાં સફળતા આપશે ? શું તું ભગવાનને પ્રસન્ન કરવામાં સફળ બનીશ ? યાદ રાખ...! સ્વાર્થીલી બદબુભર્યું જીવન જીવીશ તો ભગવાન મેળવવાની વાત તો ઘણી વેગળી છે પણ ભક્ત બનવું મુશ્કેલ છે. ભગવાન મળે છે નિઃસ્વાર્થની સુવાસમાં, ભક્ત બનાય છે પરમાર્થની પગદંડીએ ચાલવામાં. વાંચી છે કોઈ કવિની પંક્તિને :

‘યેહી પશુ પ્રવૃત્તિ હે કી આપ આપ હિ ચરે ।
વહી મનુષ્ય હૈ કી મનુષ્ય કે લીયે મરે ॥
બિચાર લ્યો હો ના મૃત્યુ છે હરો કમી ।
મરો કિન્તુ યા મરો કિ યાદ જો કરે સમી ॥
હૃદૈ ના શું ઐસી મૃત્યુ તો વૃથા મરે વૃથા જીવે ।
વહી મનુષ્ય હૈ કી મનુષ્ય કે લીયે મરે ॥’

તમે જીવો એવું કે જેનાથી કોઈને જીવવાની પ્રેરણા મળે. આપણું જીવન એક ગ્રંથ છે - જે કોઈ વાંચે અને તેને કંઈક જાણવા મળે. જીવવાની કળા મળે, ઘરમાં અને સમાજમાં માનવ બનીને જીવતા શીખો. જો દરેક સંકલ્પ કરે કે મારે ઈન્સાન બનવું છે તો આ સમાજની શકલ બદલાયા વિના ન રહે. યાદ રહે; આ સમાજને માનવ જ બનાવે છે અને માનવ જ બગાડે છે. જો આ ઘરા પર સર્વે માનવ ઈન્સાન જ હોય તો ક્યાં કોઈ સમસ્યાનો પ્રશ્ન જ છે ?

**‘ખીલીને પુષ્પો સુવાસ આપે છે,
વહીને નદી નિર્મળતા આપે છે;
ઊગીને સૂર્ય સૃષ્ટિને પ્રકાશ આપે છે,
વિચરીને જીવોને સંતો સુખ-શાંતિ આપે છે.
ઓ માનવી ! મારે તને પૂછવું છે,
જીવીને તું જગતને શું આપે છે ?’**

‘ત્રાસ’

સિકંદર અને હિટલરે પ્રજાને ત્રાસ આપવામાં બાકી ન રાખ્યું. માટે તો તેમનો કાળો ઇતિહાસ લખાયો. ‘ત્રાસ’ આપનારના ઉજળા ઇતિહાસ ક્યારેય લખાયા નથી. ‘હાશકારો’ પમાડનારાના જ ઉજળા ઇતિહાસ લખાયા છે. આવો... આપણે માનવ મનખાને માનવતાના આભૂષણથી શણગારી ઉજળો ઇતિહાસ આલેખી જઈએ.

**‘તારા જીવનથી કોઈનું જીવન બની જશે,
તારા સૂચનથી કોઈનું સર્જન થઈ જશે;
હશે જો માનવી ખુદ તારામાં ઉભા તો,
કાંટા તો શું ફુલ પણ દુશ્મન થઈ જશે.’**

ખોરાકમાં ભેળસેળ કરનારા આપણે, ધંધામાં અનીતિ આચરનારા આપણે, માલમાં અદલો-બદલો કરવામાં દુશળ આપણે, કોઈનું પડાવી લેવા આતુર આપણે, ભાઈ-ભાઈ વચ્ચે કોર્ટ સર્જનારા આપણે, પાણીને વિકૃત - વાયુને વિકૃત તથા આકાશના વાતાવરણને દૂષિત બનાવનાર આપણા સિવાય બીજું કોણ છે ?

‘મસ્ત બન જાત યે જિંદગાની,
યદિ કસૂર મેરા મુજકો દીઝાય દેતા ।
લેકીન મજબુરી હૈ યે મેરી,
કી મુજે અપનાપન અછ્છા લગતા હૈ ॥’

જો આપણે જ સુધરી જઈએ, આપણે જ ઈન્સાન બની જીવવાનું ચાલુ કરીએ તો ક્યાં કોઈ ભેળસેળનો પ્રશ્ન જ છે ? અણુબોંબ કે હિંસક હથિયારો વસાવવા કે બનાવવાની ક્યાં જરૂર છે ? યાદ રાખજો ‘અણુબોંબથી શાંતિ નહીં સ્થપાય, શાંતિ સ્થાપવી હશે તો અણુત્રતધારી (દરેક રીતે સંયમી) સમાજ બનાવવો પડશે.’ માનવ જન્મના વખાણ શાસ્ત્રોએ અને કવિઓએ કર્યા છે. વાંચી છે નાઝિર દેખેયાની આ પંક્તિ ?

**‘જો જો ગુમાવશો ના એંતબાર માનવીનો,
એળે ન જાય જો જો અવતાર માનવીનો;
એવું અમૂલ્ય જીવન તુજને મળ્યું છે જગમાં,
જ્યાં કિરતાર ખુદ ઘરે છે અવતાર માનવીનો.’**

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે પણ ખગોળ-ભૂગોળના વચનામૃતમાં માનવજન્મનો ભારોભાર મહિમા બતાવ્યો છે. તેની પાછળનું મૂળ કારણ છે માનવભવમાં માનવતા લાવી માનવ મહાન બની શકે છે. તો કમસે કમ જે ખોળિયામાં રહીએ છીએ તેને અભડાવશો નહીં. હિંસક ચીજવસ્તુ ખાઈને પેટને કબર બનાવશો નહીં. વચનથી કડવા વેણ બોલી સંબંધોમાં તિરાડ પાડશો નહીં. મનથી બીજાની ઈર્ષ્યા-અદેખાઈ કરી તમારા પતનની ખાઈ ખોદશો નહીં. આટલું કરવા પ્રયત્ન કરીશું તો પણ ઈન્સાન બની ભક્ત બનવામાં સફળ બની શકીશું. દેશની ચિંતા કરનાર, સમાજની ચિંતા કરનારને માત્ર અંતમાં એટલું જ કહેવું છે

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે બે વખત દિવ્ય દર્શન દઈ જેમાં સર્વોપરી ઉપાસના અને અણિશુદ્ધ આજ્ઞાનું પ્રતિપાદન થતું હોય તેવો ગ્રંથ રચવાની આજ્ઞા કરી હતી એવો ગ્રંથ...

આત્યંતિક કલ્યાણ

- સદ્ગુરુ સ્વામી શ્રી નંદકિશોરદાસજી - ભૂજ

(અનુ. સપ્ટેમ્બર-૨૦૦૭નું શરૂ)

ભગવાન શ્રીકૃષ્ણચંદ્રે પણ પોતાના પ્રિય જ્ઞાનીભક્ત ઉધ્ધવજી પ્રત્યે કહ્યું છે :-

शैली दारु मयी लौही लेप्या लेख्या च सैकती ।

मनोमयी मणिमयी प्रतिमाष्टविधा स्मृता ॥

શીલાની, કાષ્ઠની, ધાતુની, મૃત્તિકાની (ચંદનાદિકની), ચિત્રની, વેળુની (રેતીની), માનસિક ને મણિની-એ પ્રમાણે આઠ પ્રકારની ભગવાનની પ્રતિમા કહેલી છે.

चलाचलेति द्विविधा प्रतिष्ठा जीवमंदिरम् ।

उद्धासावाहने न स्तः स्थिरायामुद्धवार्चने ॥

તેમાં મનોમયી પ્રતિમા સિવાય બાકીની સાત પ્રકારની પ્રતિમાઓ 'ચળ' ને 'અચળ' આમબે પ્રકારની છે, જેમાં મારો નિવાસ છે. ('પ્રતિષ્ઠા' શબ્દનો અર્થ શ્રીમદ્ ભાગવત ઉપરની ભક્તરંજની ટીકામાં આ પ્રમાણે કર્યો છે, કે પ્રકર્ષેણ તિષ્ઠત્યસ્યાં ભગવાનિતિ પ્રતિષ્ઠા પ્રતિમા । જેમાં ભગવાન વિશેષપણે રહે છે તે પ્રતિષ્ઠા-પ્રતિમા-કહેવાય; અને 'જીવમંદિર'નો અર્થ પણ જીવસ્ય ભગવતઃ મંદિરમ્ । જીવનું-ભગવાનનું મંદિર એ પ્રમાણે કર્યો છે.) તેમાં, હે ઉદ્ધવ, અચળ પ્રતિમામાં-સ્થિર મૂર્તિમાં નિત્ય આવાહન-વિસર્જન કરવાની જરૂર હોતી નથી.

अस्थिरायां विकल्पः स्यात् स्थंडिले तु भवेद्वयम् ।

स्नपनं त्वविलेप्यायामन्यत्र परिमार्जनम् ॥

અસ્થિર-અચળ પ્રતિમામાં આવાહન-વિસર્જનનો વિકલ્પ કહ્યો છે. સ્થંડિલ (વેદી)-જમીન ઉપર આવાહન ને વિસર્જન-બન્ને કરવાનાં કહેલાં છે (શાલિગ્રામમાટે બન્નેમાંથી એક પણ ન કરવાં એવું કહ્યું છે). વેળુની પ્રતિમામાં અવશ્ય આવાહનાદિ કહેલાં છે. મૃત્તિકાની (ચંદનાદિની), ચિત્રની ને વેળુની મૂર્તિઓ સિવાયની બીજી મૂર્તિઓને સ્નાન કરાવવું, જ્યારે મૃત્તિકાદિની મૂર્તિઓને માર્જન કરવું.

अर्चादिषु यदा यत्र श्रद्धा मां तत्र चार्चयेत् ।

(૧) શ્રીમદ્ ભાગવત એકાદશ સ્કંધ અધ્યાય ૨૭ શ્લોક ૧૨ થી ૧૪ તથા ૪૮

सर्वभूतेष्वात्मनि च सर्वात्माहभवस्थितः ॥

આ મૂર્તિઓમાંથી જે મૂર્તિ ઉપર શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થાય તે મૂર્તિનું પૂજન કરવું-તે મૂર્તિને વિષે મારું પૂજન કરવું; કારણ કે સર્વાત્મા એવો હું સર્વ પદાર્થોમાં તેમજ સર્વ પ્રાણીઓમાં રહેલો છું.”

જે મૂર્તિની પ્રકટ પ્રભુએ સ્વયં પ્રતિષ્ઠા કરી હોય તેમાં દૈવત જુદા પ્રકારનું હોય. આપણે અનેક મંદિરો ને તેમાં અગણિત પ્રતિમાઓ પધરાવેલી જોઈએ છીએ, સાંભળીએ છીએ, પણ પ્રકટ પ્રભુએ પ્રતિષ્ઠા ન કરી હોય, તેના પૂજક બ્રહ્મચર્યવ્રતાદિ નિયમન પાળતા હોય ને પૂજા પણ પ્રચ્છન્ન નાસ્તિકતાથી થતી હોય ત્યાં પરમાત્માનો વાસ ક્યાંથી રહે ? વળી જે કેવળ પરમાત્માની પ્રતિમાઓને વિષે ભક્તિભાવ રાખે ને ભગવાનના અનન્ય ભક્તો પર તેવો ભાવ ન

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન * જૂન - ૨૦૦૮

રાખે તેનું ભક્તપણું પ્રાકૃત ભાવવાળું શાસ્ત્રમાં કહેલું છે.

તે કહ્યું છે:-

અર્ચાયામેવ હરયે પૂજાં ય : શ્રદ્ધયેહતે ।

ન તદ્ભક્તેષુ ચાન્યેષુ સ ભક્તઃ પ્રાકૃતઃ સ્મૃતઃ ॥

જે મનુષ્ય શ્રદ્ધાપૂર્વક મૂર્તિમાં જ ભગવાનની પૂજા કરે પરંતુ ભગવાનના ભક્તોની કે અન્ય પૂજન યોગ્ય વ્યક્તિઓની પૂજા કરે નહિ તેને પ્રાકૃત ભક્ત જાણવો. આ શ્લોકની ભક્તરંજની ટીકામાં સ્પષ્ટતા કરી છે કે આ શ્લોક અર્ચાવતારના અપકર્ષ પરત્વે નથી પણ જે ભાગવતભક્તિરહિત એટલે કે ભગવાનના ભક્તોને વિષે પ્રેમ, મહિમા કે આદરરહિત હોય ને કેવળ મૂર્તિનું પૂજન કરતો હોય તેના મંદ ફળ પરત્વે છે. પ્રાકૃત ભક્ત એટલે અધમનહિ પણ અજ્ઞાની. કેટલાક ‘પ્રાકૃત’નો અર્થ ભક્તિનો આરંભ કરનારો એ પ્રમાણે કરે છે. પ્રથમના યુગમાં ભગવાનના ભક્તોની જ પૂજા કરવી એવો નિયમહતો, પરંતુ કાળબળે ભેદબુદ્ધિ ઉત્પન્ન થતાં તે તે ભક્તોમાં ઈર્ષ્યા આદિ દોષો ઉત્પન્ન થયા અને ત્યારથી મૂર્તિપૂજાનો આરંભ થયો. (પુરા ભાગવતેષ્વેવ ભાગવત્પૂજાઽઽસીદ્યદા તેઽવ્યર્ચ્યાદયો દોષા ઉદ્ભૂતાસ્તદાર્ચર્ચનવિધાનોક્તેશ્ચ ૧)^૧ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર કુરુક્ષેત્રમાં મળેલા યોગેશ્વરો તથા ઋષિઓનું સ્વાગત કરતાં કહે છે :-

અહો વયં જન્મભૂતો લબ્ધં કાત્સ્વ્યેન તત્કલમ્ ।

દેવાનામપિ દુષ્પ્રાપં યદ્યોગેશ્વરદર્શનમ્ ॥

અહોહો ! ! ! દેવતાઓને પણ દુર્લભ એવા આપ સર્વ યોગેશ્વરોનું અમને દર્શન થયું તેથી અમારો જન્મસુફળ થયો અને જન્મધારણ કરવાનું આજે અમને સર્વ ફળ મળ્યું.

કિં સ્વલ્પતપસાં નૃણામર્ચાયાં દેવચક્ષુષામ્ ।

દર્શનસ્પર્શનપ્રશ્નપ્રહ્વાદાર્ચનાદિકમ્ ॥

ન્યૂન તપશ્ચર્યાવાળા અને કેવળ મૂર્તિને જ દેવરૂપ જોનારા મનુષ્યોને આપનાં દર્શન, સ્પર્શ, પ્રશ્ન, નમસ્કાર તથા પાદપૂજાની પ્રાપ્તિ ક્યાંથી જ હોય ?

ન હ્યમ્મયાનિ તીર્થાનિ ન દેવા મૃચ્છિલામયાઃ ।

તે પુનન્ત્યુરુકાલેન દર્શનાદેવ સાધવઃ ॥

તીર્થો કેવળ પાણીરૂપ જ છે એમનથી અને દેવો પણ કેવળ મૃત્તિકાના કે શિલાના છે એમનથી-તેઓમાં દૈવત છે; પણ તે તેનું સેવન કરનારાઓને ઘણા લાંબા સમયે પવિત્ર કરે છે, જ્યારે સાધુપુરુષો તો દર્શનમાત્રથી જ પવિત્ર કરે છે.

નાગિનર્ન સૂર્યો ન ચ ચન્દ્રતારકા ન ભૂર્જલં ધ્વંશસનોઽથ વાદ્મનઃ ।

ઉપાસિતા ભેદકૃતો હરન્ત્યઘં વિપશ્ચિતોઽન્તિ મુહૂર્તસેવયા ॥

અગ્નિ, સૂર્ય, ચંદ્ર, તારા, પૃથ્વી, જળ, આકાશ, વાયુ, વાણી તથા મન-એમની ઉપાસના કરી હોય તો પણ એ અજ્ઞાનને ટાળતાં નથી કે પાપ હરી લઈ શકતાં નથી; કારણ કે એ ભેદબુદ્ધિ કરાવનારાં છે, જ્યારે ભગવાનના જ્ઞાની ભક્તો ભેદબુદ્ધિ ટાળનારા હોઈ તેમની એક મુહૂર્તમાત્ર પણ સેવા કરવાથી અજ્ઞાનનું-પાપનું નિવારણ કરે છે.

યસ્યાત્મબુદ્ધિઃ કુળપે ત્રિધાતુકે સ્વધીઃ

કલત્રાદિષુ ભૌમ ઇજ્યધીઃ । યત્તીર્થબુદ્ધિઃ

સલિલે ન કાર્હિચ્જનેષ્વભિજ્ઞેષુ સ એવ ગોચરઃ ॥

જે મનુષ્ય શબ્દાત્મ્ય ને વાત, પિત્ત ને કફથી ભરેલા પોતાના શરીરને જ આત્મા જાણે છે-એ હું હું એમમાને છે; સ્ત્રીપુત્રાદિ ઉપર એ મારાં છે એવી મમત્વબુદ્ધિ કરે છે; પૃથ્વીના વિકારરૂપ એવી મૃત્તિકા, ધાતુ, શિલા, કાષ્ઠ ઇત્યાદિ પ્રતિમાઓને પૂજનીય માને છે; જળમાં તીર્થબુદ્ધિ રાખી તેનું સેવન કરે છે; પરંતુ અભિજ્ઞ એવા સત્પુરુષોને વિષે તેવી આત્મબુદ્ધિ, મમત્વબુદ્ધિ, પૂજ્યબુદ્ધિ, તીર્થબુદ્ધિ નથી થતી, તો તે મનુષ્ય બળદ કરતાં પણ વિશેષ જડતાવાળો ને અવિવેકી છે.”^૨

ભગવત્પ્રતિમાઓ અને ભગવાનના એકાંતિકભક્તો-એ બેમાં આત્યંતિક કલ્યાણ કરવામાં કોણ અધિક છે એવી ચર્ચાઓ ઘણે સ્થળે થતી આપણે સાંભળીએ છીએ, પણ આ વિવાદગ્રસ્ત ચર્ચાનો અંત શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને આણી દીધો છે. પોતે સ્વરૂપાદૈતનો સિદ્ધાન્ત ઉપદેશ્યો છે એનું રહસ્ય એ છે કે અક્ષરધામમાં પરમાત્માનું જે દિવ્ય તેજોમય સ્વરૂપ છે તેનું જ મનુષ્યરૂપ પરમાત્માનું સ્વરૂપ છે; જેવી ધામની મૂર્તિ ગુણાતીત છે, તેમજ આ મનુષ્યરૂપ મૂર્તિ પણ છે. આ બે મૂર્તિમાં કિંચિત્ પણ ફેર નથી. મનુષ્યરૂપ મૂર્તિ ને ધામમાં રહી જે મૂર્તિ તે એક જ છે. તે કહ્યું છે :-

“કોટિકોટિ ચંદ્રમા, સૂર્ય, અગ્નિ તેના જેવો તેજનો સમૂહ છે તે તેજનો સમૂહ સમુદ્ર જેવો જણાય છે; એવું બ્રહ્મરૂપ તેજોમય જે ભગવાનનું ધામતેને વિષે આ પુરુષોત્તમભગવાનની આકૃતિ રહી છે.....તે ભગવાન કેવા છે તો ક્ષર-અક્ષર થકી પર છે ને સર્વ કારણના પણ કારણ છે ને અક્ષરરૂપ એવા જે અનંતકોટિ મુક્ત તેમણે સેવ્યાં છે ચરણ કમળ જેમનાં એવા છે-અને એવા જે ભગવાન તે જ પોતે દયાએ કરીને જીવોનાં પરમકલ્યાણ કરવાને અર્થે હમણાં પ્રકટપ્રમાણ થકા તમારા સર્વની દૃષ્ટિને ગોચર સાક્ષાત્પણે વર્તે છે; માટે જે ધામમાં રહી મૂર્તિ ને આ પ્રકટ

(૧) શ્રીમદ્ ભાગવત એકાદશ સ્કંધ અધ્યાય ૨ શ્લોક ૪૭

(૨) શ્રીમદ્ ભાગવત દશમસ્કંધ અધ્યાય ૮૪ શ્લોક ૯ થી ૧૩

શ્રીકૃષ્ણની મૂર્તિ તેમાં અધિકપણે સાદૃશ્યપણું છે.... તેમાં ને આમાં એક રોમનો પણ ફેર નથી; તે મૂર્તિને આ મૂર્તિ એક જ છે.....” જેમ ધામની મૂર્તિ અને મનુષ્યરૂપ મૂર્તિ એક છે તેમશ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને પોતાના એકાંતિક ભક્તો માટે જે હરિકૃષ્ણ મહારાજનું સ્વરૂપ પધરાવ્યું તેમાં ને અક્ષરધામની મૂર્તિમાં પણ એક રોમનો ફેર નથી. અક્ષરધામની મૂર્તિ, મનુષ્યરૂપ મૂર્તિને પોતે સ્થાપેલ પોતાનું અર્ચાસ્વરૂપ-એ સર્વે સ્વરૂપોનું અદ્વૈતપણું છે. શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને મહામંદિરો બંધાવી જે પોતાનાં સ્વરૂપો પધરાવ્યાં અથવા જે પ્રતિમાઓ પોતાના સમકાલીન ભક્તોને પૂજવા આપી તથા તેઓશ્રીની આજ્ઞાથી તેમજ તેઓશ્રીના અંતર્ધાન પછી શિક્ષાપત્રીમાં ઉપદેશેલા આદેશ મુજબ ધર્મવંશી આચાર્ય જે સ્વરૂપની પ્રતિષ્ઠા કરી કે જે પ્રતિમા-સ્વરૂપ પૂજવા આપ્યું તે સેવ્ય સ્વરૂપો છે-પ્રકટનાં સ્વરૂપો છે. શ્રીમદ્ ભાગવતાદિ સચ્ચાસ્ત્રોમાં પરાક્ષની પ્રતિમાઓ માટે જે કહેવામાં આવ્યું છે કે ભગવાનની અષ્ટ પ્રકારની પ્રતિમાઓ ઉરુકાળે-લાંબા સમયે-ફળે છે તે નિયમશ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને કે ધર્મવંશી આચાર્યોએ પ્રતિષ્ઠા કરેલી કે પૂજવા આપેલી મૂર્તિઓને લાગુ પડતો નથી. આ મૂર્તિઓમાં શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાન રહ્યા છે, એટલું જ નહિ, પરંતુ એ મૂર્તિઓ સ્વયં શ્રીજીમહારાજ છે. મનુષ્યરૂપે શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાન વિચરતા હતા ત્યારે તેઓશ્રીએ જે જે તત્ત્વ અંગીકાર કર્યા તે સર્વે બ્રહ્મરૂપ થઈ ગયાં ને એ મનુષ્યરૂપ મૂર્તિમાં સાકરના રસના નાળિયેરની માફક ત્યાગભાગ હતો નહિ તેમજ પોતાની મૂર્તિઓમાં ત્યાગભાગ નથી-એ તો સદાય દિવ્ય મૂર્તિ છે. તે કહ્યું છે :-

‘બીજી મૂર્તિઓ બહુ જગે રે, મર સેવે પૂજે સરા લગે રે. તો ય એવો પરિચય ન પામે રે, જેથી સર્વે સંકટ વામે રે; બીજી મૂર્તિને આ જે મૂર્તિ રે, તેમાં ફેર જાણજો છે અતિ રે.’^૧

પોતે મંદિરો કરાવવાનો હેતુ વિચાર્યો. તે કહે છે :- ‘જિયાં લગી દર્શન અમે દિયે રે, વળી સમયે અમે આવિયે રે; પણ અવાય નહિ સમયે રે, દર્શન વિના દાગે જન હૈયે રે. માટે મૂર્તિયો અતિ સારી રે, કરી મંદિર દિયો બેસારી રે; તેને પૂજે પ્રેમવધારી રે, ત્યાગી ગૃહી વળી નર-નારી રે; એમવાલમે કર્યો વિચાર રે, માંડ્યાં મંદિર કરવા તે વાર રે.’^૨

● ● ●

‘માટે દેશોદેશમાં દેવળે રે, માંડો સારી મૂર્તિઓ સઘળે રે; એહ મૂર્તિનાં દર્શન કરશે રે, તે તો અપાર પ્રાણી ઉદ્ધરશે રે.’^૩

- (૧) વચનામૃત ગઢડા અંત્ય પ્રકરણ ૩૧
- (૨) નિષ્કુળાનંદકાવ્ય પુરુષોત્તમપ્રકાશ પ્રકાર ૪૫
- (૩) નિષ્કુળાનંદકાવ્ય પુરુષોત્તમપ્રકાશ પ્રકાર ૨૫
- (૪) નિષ્કુળાનંદકાવ્ય પુરુષોત્તમપ્રકાશ પ્રકાર ૩૩

શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને મહામંદિરો કરાવી તેમાં પોતાની અર્ચામૂર્તિઓ સ્થાપન કરવાનો સંકલ્પ કર્યો કે તે સંકલ્પે મૂર્તિમાન થઈ જુદાં જુદાં પુરનાં હરિભક્તોમાં પ્રવેશ કર્યો, જેથી તે તે હરિભક્તો જ પરમાત્માની પ્રાર્થના કરવા આવ્યા, કે ‘અમારા પુરમાં મંદિર કરો.’ પ્રથમઅમદાવાદના હરિભક્તોએ ગઢડા આવી પ્રાર્થના કરી, જેનો શ્રીહરિજીએ સ્વીકાર કર્યો. મહામુક્ત આનંદાનંદ મુનિને અમદાવાદ મોકલી મહામંદિર તૈયાર કરાવ્યું ને ગઢડાથી અમદાવાદ પધારી સંવત ૧૮૭૮ ના ફાગણ સુદ ત્રીજ ના મંગળદિને નરનારાયણદેવની પ્રતિષ્ઠા કરી. મહા આરતી (નીરાજન) ઉતારી ને એક મુહૂર્ત (બે ઘડી) પર્યંત, એકાગ્ર દૃષ્ટિથી તે યુગલમૂર્તિનું નિરીક્ષણ કરતા સ્થિરતાથી સંમુખ ઊભા રહ્યા. તે સમયે તે મૂર્તિઓને અપાર તેજોમય જોઈ સર્વ ભક્તજનો આશ્ચર્ય-વિસ્મય પામ્યા. અમદાવાદથી ગઢડા પાછા પધાર્યા તે વખતે ત્યાં કચ્છ-ભુજના હરિભક્તો મંદિર નિર્માણ માટે શ્રીહરિને પ્રાર્થના કરવા આગળથી આવી ગયા હતા. એમની પ્રાર્થના સ્વીકારી શ્રીસ્વામિનારાયણ ભગવાને મહામુક્ત વૈષ્ણવાનંદમુનિને ભુજ નગર મોકલ્યા. મંદિર તૈયાર થતાં પોતે સ્વયં ભુજ પધાર્યા ને નરનારાયણદેવની યુગલ મૂર્તિઓની પ્રતિષ્ઠા કરી. તે મંગળ દિવસ હતો સંવત ૧૮૭૮ ના વૈશાખ શુકલ (સુદ) પંચમીનો. અમદાવાદમાં જેવી રીતે પ્રતિષ્ઠામહોત્સવ કર્યો હતો ને મૂર્તિઓની પ્રતિષ્ઠા, નિરીક્ષણાદિ કર્યાં હતાં, તે પ્રમાણે જ મહા અલૌકિક ઐશ્વર્ય જણાવવા પૂર્વક ભુજમાં પણ કર્યું. ભુજથી ગઢડા પાછા પધાર્યા તે પછી વડતાલના હરિભક્તો પ્રાર્થના કરવા આવ્યા, કે ‘અમારા ગામમાં મહામંદિર કરાવવાનો અમારો મનોરથ છે તે પૂર્ણ કરો.’ પરમાત્માએ તેમની વિનંતિ સ્વીકારી મહામુક્ત અક્ષરાનંદમુનિને તે હરિભક્તો સાથે મંદિર તૈયાર કરવા વડતાલ મોકલ્યા. મંદિર તૈયાર થતા શ્રીહરિજીએ વડતાલ જઈ સંવત ૧૮૮૧ ના કાર્તિક સુદ ૧૨ ના મંગળદિને મધ્ય ખંડમાં લક્ષ્મીનારાયણદેવની, ઉત્તરખંડમાં ધર્મદેવ ભક્તિમાતા ને વાસુદેવની (પોતાની) અને દક્ષિણ ખંડમાં રાધાકૃષ્ણ દેવની તથા એકાંતિક ભક્તોની પ્રસન્નતા માટે પોતાના હરિકૃષ્ણસ્વરૂપની પ્રતિષ્ઠા કરી. (‘તદન્તિકેઽપિ ચ સ્વસ્ય મૂર્તિમસ્થાપયચ્છુભાં નિજપીતૈ.....’) અનાદિમુક્ત સ.ગુ. શુકાનંદ મુનિ (શુકસ્વામી) એ સત્સંગીજીવન ઉપર ‘હેતુ’ નામની ટીકા કરેલી છે તેમાં (સ.જ. ચતુર્થ પ્રકરણ અ.૨૭ શ્લો. ૪૮ મો) વૃંદાવનવિહારી રાધાકૃષ્ણની મૂર્તિની સમીપમાં પોતાની મૂર્તિ કેમ-કયા હેતુથી પધરાવી તેનું વિવરણ નીચે પ્રમાણે કરેલું છે :-

‘શ્રીવૃંદાવનવિહાર્યાચ્ચરાધાકૃષ્ણાર્ચાસમીપે

અનુસંધાન પેજ - ૨૪ પર...

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન * જૂન - ૨૦૦૮

બંને દેશના તમામસંતો-હરિભક્તોના મોભી અને તમામને
બંને આચાર્યજી મહારાજશ્રીની આજ્ઞામાં વર્તાવવાની
જવાબદારી જેને સોંપેલ છે તેવા

યોગમૂર્તિ સ.ગુ. શ્રી ગોપાળાનંદ સ્વામીની વાતો-પ્રશ્નોત્તરી

- પાર્ષદ ખુશાલ ભગત, ગુરુ : પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજી

પ્રશ્ન : ૩૭ કર્મયોગ એટલે શું ? (વાત-૪૨)

ઉત્તર : ભગવાનની શ્રવણ કિર્તનાદિક જે ભગવાનને અર્થે ક્રિયા કરવી તે કર્મયોગ કહેવાય.

પ્રશ્ન : ૩૮ જ્ઞાનયોગ એટલે શું ? (વાત-૪૨)

ઉત્તર : કર્મયોગ (ભગવાન સંબંધી ક્રિયા) કરતાં જે સુખદુઃખ આવે તેનું સહન કરવું તે જ્ઞાનયોગ કહેવાય.

પ્રશ્ન : ૩૯ કર્મયોગ (ભગવાનની શ્રવણ કિર્તનાદિક ભગવાન સંબંધી ક્રિયા) કોણ ન કરે તો બાધ નહિ ? (વાત-૪૨)

ઉત્તર : જે આત્માને ને પરમાત્માને સાક્ષાત્કાર દેખતો હોય તે ન કરે તો બાધ નહિ પરંતુ તેણે પણ બીજાને અર્થે કર્મયોગ કરવો જોઈએ. કારણ કે તે જો કરે તો તેને દેખીને બીજા પણ ભક્તિમાં પ્રવર્તે.

પ્રશ્ન : ૪૦ કયા નવ વાનાં રાણે તેને કલ્યાણનાં માર્ગમાં કોઈ રીતે વિઘ્ન ન આવે ? (વાત-૪૩)

ઉત્તર : ૧) ભગવાનની દેહ ઉપાસના કરવી.

૨) ભગવાનનાં જે જે નિયમછે તેમાં દેહપણે રહેવું પણ કોઈ નિયમનો ભંગ ન કરવો.

૩) શુભ દેશ સેવવો.

૪) શુભ કાળ સેવવો.

૫) સત્યુરૂપનો સંગ મન, કર્મ, વચને કરવો. સંગ કરતાં કોઈ સ્વભાવ આડો આવે તો તે સ્વભાવનો ત્યાગ કરવો પણ સત્યુરૂપનાં સંગનો ત્યાગ ન કરવો.

૬) ઉત્તમશ્રદ્ધા રાખવી ને પ્રમાદ ન રાખવો.

૭) ભગવાનનાં ભક્તનો અવગુણ ન લેવો.

૮) દેહાભિમાનનો ત્યાગ કરવો.

૯) કોઈ મંડળનાં તથા મંદિરનાં થઈને રહેવું પણ અધરિયા ન રહેવું.

પ્રશ્ન : ૪૧ જીવમાં પંચવિધયુગી રાગ રહ્યા છે તે કયારે ટળે ? (વાત-૪૪)

ઉત્તર : આત્મસત્તારૂપ થઈને વારંવાર પ્રતિલોમદૃષ્ટિ કરે તથા ભગવાનની મૂર્તિને વારંવાર ધારે ત્યારે જીવમાં પંચવિધયુગી રાગ રહ્યા છે તે ટળે.

પ્રશ્ન : ૪૨ લોમ-પ્રતિલોમપણે કરીને જીવમાં ભગવાનની મૂર્તિ કેવી રીતે ધારવી ? (વાત-૪૪)

ઉત્તર : પ્રથમ પ્રતિલોમદૃષ્ટિ કરીને ધારવું જે ભગવાન આગળ ચાલ્યા આવે છે તે ભગવાનની મૂર્તિને ત્વચાએ કરીને સ્પર્શ કરતાં કરતાં દેહને સાંખ્ય વિચારે કરીને ખોટો કરવો. એમ કરતાં કરતાં ભગવાનની મૂર્તિને જીવમાં ધારવી પછી દેહનાં ભાવ ખોટા થઈને કેવળ જીવમાં ભગવાનની મૂર્તિ રહે ત્યારે વળી તે મૂર્તિને બહાર લાવવી. (૧)

પછી ફરી એમ ધારવું કે ભગવાન ભારે ભારે શણગાર પહેરીને આગળ ચાલ્યા આવે છે, તે મૂર્તિને નેત્રે કરીને દર્શન કરતાં કરતાં પ્રતિલોમપણે જીવમાં ઉતારતા જાવું અને દેહનાં તથા ઈન્દ્રિયોનાં ભાવને ખોટા કરતાં જાવું પછી જ્યારે કેવળ જીવમાં ભગવાનની મૂર્તિજ રહે, બીજો આકાર ન રહે. ત્યારે વળી તે મૂર્તિને બહાર લાવવી. (૨)

પછી એમ ધારવું જે ભગવાન ગાતાં ગાતાં ચાલ્યા આવે છે પછી શ્રવણ ઈન્દ્રિયની વૃત્તિદ્વારે મૂર્તિ જીવમાં ઉતારતા જાવું અને દેહ-ઈન્દ્રિયોનાં ભાવને ખોટાં કરતાં જીવમાં કેવળ મૂર્તિજ રહે ત્યારે વળી તે મૂર્તિને બહાર લાવવી. (૩)

પછી એમ ધારવું જે ભારે અત્તર, ચંદનાદિકની સુગંધીએ યુક્ત થકા ભગવાન ચાલ્યા આવે છે પછી

નાસિકા ઈન્દ્રિય દ્વારા ભગવાનનો સુગંધ લેતા જાવું ને દેહ ઈન્દ્રિયોનાં ભાવને ખોટા કરતાં જાવું પછી સત્તામાત્ર જે જીવાત્મા તેને વિષે કેવળ ભગવાનની મૂર્તિજ રહે ત્યારે તે મૂર્તિને જોઈ રહેવું. (૪)
એવી રીતે પંચ ઈન્દ્રિયો તથા ચાર અંતઃકરણ સંબંધી જે ભાવ તેને ખોટા કરતાં જાવું. તેને લોમપ્રતિલોમપણે કરીને ધ્યાન કહેવાય.

પ્રશ્ન : ૪૩ એકાંતિક ધર્મને વિષે કોણ વર્તાવી શકે ? (વાત-૪૬)

ઉત્તર : એકાંતિક ધર્મને વિષે સ્વયં ભગવાન તથા ધર્મ, જ્ઞાન, વૈરાગ્ય તથા માહાત્મ્યે સહિત ભગવાનની ભક્તિએ યુક્ત હોય તથા ભગવાનની મરજીને જાણીને તે પ્રમાણે વર્તતા હોય તથા પોતે ઐશ્વર્ય કરીને સર્વને દાબે એવા સમર્થ હોય તેવા એકાંતિક સાધુ વર્તાવી શકે.

પ્રશ્ન : ૪૪ મુક્તનાં કેટલાં પ્રકાર છે ? કયા કયા ? (વાત-૪૭)

ઉત્તર : મુક્તનાં સાત પ્રકાર છે.

(૧) આ લોકનાં (૨) દેવલોકનાં (૩) વૈકુંઠનાં (૪) બદ્રિકાશ્રમનાં (૫) શ્વેતદ્વિપનાં (૬) ગૌલોકનાં અને (૭) અક્ષરધામનાં

પ્રશ્ન : ૪૫ આ લોકનાં મુક્તનાં શા લક્ષણ છે ? (વાત-૪૭)

ઉત્તર : આ લોકનાં મુક્ત હોય તે ધર્મ-જ્ઞાન-વૈરાગ્ય શીખવું તથા તપ કરવું, સત્સંગ કરાવવો ઈત્યાદિક ભગવત્સંબંધી જે જે કાંઈ કરે તે આ લોકમાં વિખ્યાતિ થાય તથા પોતાની મોટપ વધાર્યા સારું કરે પણ ભગવાનની પ્રસન્નતા માટે ન કરે તેને એમજાણવો જે આ લોકનો મુક્ત છે.

પ્રશ્ન : ૪૬ દેવલોકનાં મુક્તનાં શા લક્ષણ છે ? (વાત-૪૭)

ઉત્તર : જેને સારાં સારાં રમણીય પદાર્થને ભોગવાવા તથા વાજંત્ર વજાડીને ગાવાનું શીખવું તથા ગાવવું, તથા ગવરાવીને સાંભળવું તથા ભારે કાવ્યો રચવા તથા ભારે રાગવાળા શ્લોક બોલવા તથા સૂક્ષ્મવસ્ત્ર રાખવાં તથા છોકરાંની સોબત રાખવી તથા બરોબરીયાની સોબત રાખવી તથા રજોગુણી મનુષ્ય સાથે હેત કરવું આદિક ક્રિયાનું મુખ્યપણું હોય ને ભગવાનનું ગૌણપણું હોય એવી રીતનાં લક્ષણ દેવલોકનાં મુક્તનાં હોય.

પ્રશ્ન : ૪૭ વૈકુંઠના મુક્તનાં લક્ષણ કેવા હોય ? (વાત-૪૭)

ઉત્તર : જેને કેવળ ધર્મ પાળવા ઉપરજ દૃષ્ટિ હોય ભગવાન કહે તો પણ પોતાનાં ધર્મને મોળો પાડીને ભગવાનનું વચન ન માને એવાં લક્ષણ વૈકુંઠનાં મુક્તનાં હોય.

પ્રશ્ન : ૪૮ બદ્રિકાશ્રમનાં મુક્તનાં કેવા લક્ષણ હોય ? (વાત-૪૭)

ઉત્તર : તેને કેવળ તપ કરવામાં જ રૂચિ હોય; તપને મોળું પાડીને ભગવાનનાં વચનમાં વર્તી શકે નહિં એવા લક્ષણ બદ્રિકાશ્રમનાં મુક્તનાં હોય.

પ્રશ્ન : ૪૯ શ્વેતદ્વિપનાં મુક્તને કેવા લક્ષણ હોય ? તે કહો. (વાત-૪૭)

ઉત્તર : શ્વેતદ્વિપનાં મુક્તને દેહ, ઈન્દ્રિયો તથા અંતઃકરણ થકી પ્રતિલોમપણે વર્તવું તથા મનમાં કોઈ માયિક સંકલ્પ થવા ન દેવો અને થાય છે તેને જીતવા સારું નિરંતર જાણપણામાં વૃત્તિ રાખે અને પોતાનાં અંગને મોળું પાડી ભગવાન બીજી પ્રવૃત્તિ કરવાનું કહે તો પણ ન કરે એવા શ્વેતદ્વિપનાં મુક્તનાં લક્ષણ હોય.

પ્રશ્ન : ૫૦ ગૌલોકનાં મુક્તનાં લક્ષણ કહો. (વાત-૪૭)

ઉત્તર : ભગવાનની ભક્તિ કરવી, થાળ ધરાવવા, ભગવાનને અર્થે ભારે ભારે વસ્ત્ર-ઘરેણાં તથા મંદિર કરવવાં તથા ભારે ભારે બાગ બગીચા કરાવવા તથા ફરીને ગાવવું ઈત્યાદિક ક્રિયાએ કરીને ભગવાનની ભક્તિ કરે અને જો ભગવાન તેમાંથી પાછો વાળી બીજી ક્રિયામાં પ્રેરે તો પણ પોતાનું અંગ મોળું પાડીને બીજી ક્રિયા ન કરે એવા ગૌલોકનાં મુક્તનાં લક્ષણ હોય.

પ્રશ્ન : ૫૧ અક્ષરધામનાં મુક્તને કેમજાણવાં ? (વાત-૪૭)

ઉત્તર : જેને વિષે અતિદૃઢ ધર્મ હોય, ભગવાનના માહાત્મ્યે સહિત જ્ઞાન હોય, દૃઢ વૈરાગ્ય હોય તથા ભગવાનના માહાત્મ્યે સહિત એકાંતિક ભક્તિ પોતે કરતો હોય અને ભગવાન તેને આ બધા સાધનને મોળા પાડીને પોતાની આજ્ઞામાં વર્તવાનું કહે તો તેમકરી ને ભગવાનનાં વચન ઉત્સાહે સહિત પાળે ને તેમાં સંશય કરે નહિં. અને ભગવાનનું પરોક્ષ પણું હોય ત્યારે પણ જેમભગવાને આજ્ઞા કરી હોય તથા મર્યાદા બાંધી હોય તે પ્રમાણે જ વર્તે એવા લક્ષણ જેને વિષે હોય તેને અક્ષરધામનાં મુક્ત જાણવા.

(ક્રમ ૨૧)

અનુસંધાન પેજ ૧૩નું ચાલું...

અક્ષરધામમાં બિરાજી રહેલા પરમાત્મા ગુરુદેવના માધ્યમે જ્યારે આપણા જીવનમાં પધારી જતા હોય ત્યારે એ ગુરુદેવને આપણે પળભર પણ મનથી દૂર થવા જ કેમ દઈએ ?

આજે સંપ્રદાયમાં આનંદ-ઉલ્લાસ છે, લીલોપલ્લવ છે, વૈદિક પરંપરાના સિદ્ધાંત સભર છે, તેનું કારણ પૂરા સંપ્રદાયના ગુરુસ્થાને બિરાજમાન પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીમાં શ્રીગુમહારાજ સાક્ષાત્ વિરાજે છે. ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનું મોટામાં મોટું કાર્ય કહો કે ભગવાન શ્રીહરિની વિશ્વને અને તેમાં પણ વિશેષે કરીને સંપ્રદાયને મોટી ભેટ કહો; તે છે આ દિવ્ય

આચાર્યપરંપરા!!!

વચનામૃત વરતાલના ૧૮મા પ્રમાણે ‘ગુરુણાં ગુરુઃ’ એવા પૂર્ણ પુરુષોત્તમનારાયણ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ અને તેમના નિજસ્થાને બિરાજમાન, સદ્ગર્ભ સંરક્ષણને અર્થે પ્રસ્થાપેલ વડતાલ-અમદાવાદ દેશ વિભાગના બંને ગાદીના પ.પૂ. આચાર્ય મહારાજશ્રીઓના શ્રીચરણોમાં આગામી પવિત્ર ગુરુપૂર્ણિમાના દિવસે કોટિ કોટિ વંદન સહ...અનેકશઃ જય શ્રી સ્વામિનારાયણ...

અનુસંધાન પેજ ૧૮નું ચાલું...

કે તું દેશની ચિંતા છોડી - બીજાની ચિંતા છોડી ઈન્સાન બની જીવવાનું ચાલુ કરી દે. જીવન ધન્ય બની જશે.

અંતમાં આપણે સહુ સાથે મળી પ્રભુશરણે નતમસ્તક બની સંકલ્પ કરીએ...

‘સંકલ્પ હૈ હમારા, ઈન્સાન હમ બનેંગે ।
ઈન્સાન બન ગયે, તો ભક્ત મી બનેંગે ॥
મંદિર તો એક હી હૈ, દિપક હૈ ન્યારે ન્યારે ।

लगते हैं कीतने प्यारे, जलते रहे जलेंगे ॥
हम एक ही गगन के, चमकते सितारे ।
लगते हैं कीतने प्यारे, हसते रहे हसेंगे ॥
हो गीता कुरान आगम, सत्संगिजीवन भागवत ।
ईन्सानियत की गाथा, हम प्रेमसे पढ़ेंगे ॥’

અસ્તુ... વાંચકોને જય શ્રી સ્વામિનારાયણ...અસ્તુ...
વાંચકોને જય શ્રી સ્વામિનારાયણ...

અનુસંધાન પેજ ૨૧નું ચાલું...

સ્વાર્ચાસ્થાપને શ્રીહરેચમભિપ્રાયઃ પ્રતિભાતિ-
અક્ષરધામાધિપતિરનન્તાક્ષરમુક્તોપાસિતચરણપદ્મજો.....

સકલાવતારૈકનિદાનરૂપઃ સદાકિશોરાવસ્થો
રૂપાનુરૂપાવયવઃ કાલમાયામહાપુરુષાદ્યનન્તશક્તિપ્રેરકઃ

સર્વાન્તરાત્મા પુરુષોત્તમો યોહં તસ્ય મમ
ક્રોડાદ્યનેકાવતારેભ્યો વૃન્દાવનવિહારિણિ
શ્રીકૃષ્ણેષ્યતિશયિતા પ્રીતિરસ્તિ તસ્ય મયિ ચ
ગાઢાનુરાગોઽરતીતિસ્તીયાન્જ્ઞાપયિતું તદર્ચાન્તિકે
ખાર્ચાસ્થાપનં કૃતમિતિ । અયમર્થઃ સ્ફુટતયાપ્યુક્તોઽસ્તિ
સુધાસિન્ધૌ દ્વાવિંશાધિકશતતમે તરંગે :-’

‘સર્વેષ્વપ્યવતારેષુ ભૂમૌ ભગવતો મમ ।

ઋષભેઽસ્તિ રુચિર્બહ્વી સન્તિ યત્ર ગુણાઃ સતામ્ ॥

કિંચિન્મૂના તતઃ સા ચ દત્તે ચ કપિલેઽસ્તિ મે ।

રુચિઃ કૃષ્ણો તુ હૃદયે સર્વાધિકતમા સદા ॥ ઇત્યાદિના ॥”

શ્રી વૃંદાવનવિહારી નામના રાધાકૃષ્ણની અર્થા સમીપે પોતાની મૂર્તિ સ્થાપવાનો શ્રી હરિનો આ અભિપ્રાય જણાય છે :- અક્ષરધામાધિપતિ,

અનંત અક્ષરમુક્તોએ ઉપાસના કરાતું છે ચરણકમળ જેમનું;.... સમસ્ત અવતારોના એક કારણ રૂપ; સદા દિવ્ય કિશોરવયમાં વર્તતા; રૂપને અનુરૂપ અવયવવાળા; કાળ, માયા, મહાપુરુષાદિ અનંત શક્તિઓના પ્રેરક; સર્વાન્તરાત્મા પુરુષોત્તમએવો હું તે મારે વરાહાદિ અનેક અવતારોની અપેક્ષાએ વૃંદાવનવિહારી શ્રીકૃષ્ણમાં અતિશય પ્રીતિ વર્તે છે અને તેમને મારે વિષે ગાઢ અનુરાગ વર્તે છે એવું આત્મીય જનોને જણાવવા તેમની પ્રતિમાની પાસે પોતાની પ્રતિમાનું સ્થાપન કર્યું છે. આ અર્થ હરિવાક્ય સુધાસિન્ધુના ૧૨૨ મા તરંગમાં (લોયાના ચૌદમા વચનામૃતમાં) સ્પષ્ટપણે કહેલ છે. આ રહ્યા તે શબ્દો :- “પરમાત્મા એવો હું તે મારા આ પૃથ્વી ઉપર ઘણાક અવતાર થયા છે; તે અવતારોમાં મને ઋષભદેવજી બહુ ગમે તથા તેથી ઊતરતા કપિલજી તથા દત્તાત્રેય-એ બે સરખા જણાય છે અને એ ત્રણે અવતાર કરતાં કોટિગણું શ્રીકૃષ્ણને વિષે મારે હેત છે.” પ્રતિષ્ઠાવિધિ સમાપ્ત થયા પછી શ્રીહરિએ મહાનીરાજન (આરતી) કરી અને સર્વ મૂર્તિઓનું બે ઘડી પર્યન્ત પૃથક્ પૃથક્ નિરીક્ષણ કરતા તેઓશ્રી તે સામે ઊભા રહ્યા. તે મૂર્તિઓને અતિશય તેજોમય જોઈ ભક્તજનો આશ્ચર્ય પામી ગયા. તે પછી વડતાલથી શ્રીહરિજી ગઢડા પધાર્યા. (કમશઃ)

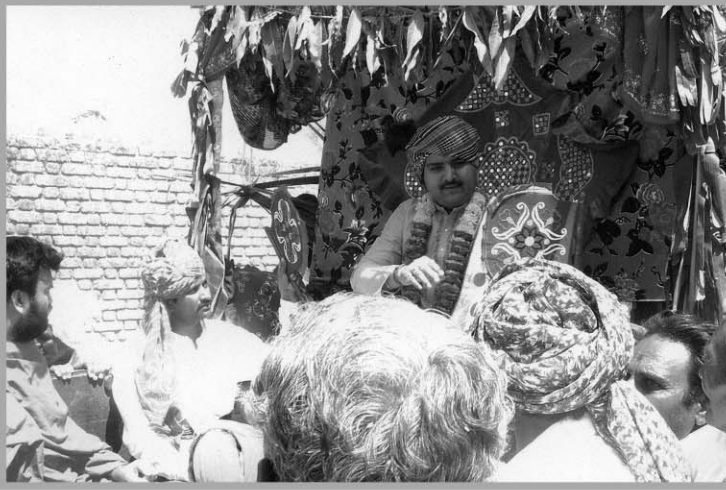

સત્સંગ સમાચાર પત્રિકા

સ્વામી ઘનશ્યામદાસજી - રઘુવીરવાડી તથા સાધુ અમૃતસ્વરૂપદાસ - સરધાર

મોદા (તા. મહુવા)ને આંગણે યોજાયેલ કથા-પારાયણમાં પધારતા પ.પૂ. લાલજી મહારાજશ્રી

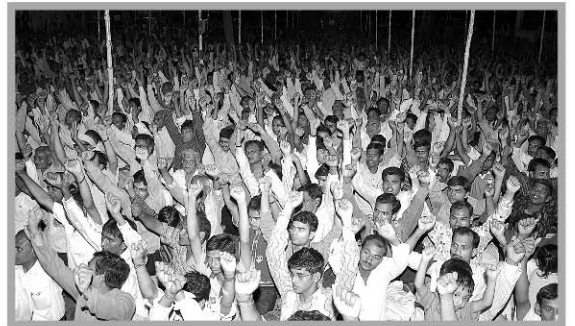

સુરતને આંગણે યોજાયેલ શ્રીજીમંદિરનો સાતમો પાટોત્સવ તેમજ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા પારાયણ (તા. ૧૪ થી ૨૦ મે)

શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સમાજ આયોજીત વિરસદને આંગણે યોજાયેલ
‘શ્રી ધર્મ મહોત્સવ’ (તા. ૧૮-૫-૦૮)

સરઘારઘામને આંગણે યોજાયેલ ચતુર્થ શ્રી સ્વામિનારાયણ બાળ-યુવા મહોત્સવ - ૨૦૦૮ (તા. ૨૨ થી ૨૪ મે)

પૂ. ભક્તિસંભવદાસજી સ્વામી તથા પૂ. સ્વામીની ઉપસ્થિતમાં વૃદ્ધસ્પર્ધામાં ભાગ લેતા બાળકો

કીર્તન-ભક્તિમાં મશગૂલ બાળકો

પદ્મશિલા મહોત્સવનો લાભ લેવા પધારેલા ભક્તજનો

સ્પર્ધામાં પ્રથમ ક્રમે આવનાર બાળકોને પુરસ્કાર આપતા પૂ. સ્વામી.

ક્રિકેટ સ્પર્ધામાં ભાગ લેતા બાળકો

સ્પર્ધામાં વિજેતા આનંદિક બાળકો

ધંધુકા (ભાલપ્રદેશ)ને આંગણે યોજાયેલ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન સપ્તાહ પારાયણ (તા. ૨૬ મે થી ૩ જૂન)

ગઢપુરને આંગણે યોજાયેલ અક્ષરશઃ ૨૫૧ પાઠ શ્રી ભક્તચિંતામણી પારાયણ

સર્વાવતારી ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ વડતાલ પીઠાધિપતિ પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી તેમજ પ.પૂ. અ.સૌ. માતુશ્રી (ગાદીવાળા) તથા પ.પૂ. વહુજી મહારાજના દિવ્ય સાંનિધ્યમાં ગઢપુર ખાતે દાદાખાચરના દરબારમાં પૂ. સાંખ્યયોગી બહેનો તેમજ ગૃહસ્થ સ્ત્રીભક્તો દ્વારા તા. ૨૮-૫-૨૦૦૮ થી ૩-૫-૨૦૦૮ સુધી અક્ષરશઃ ‘૨૫૧ મુખપાઠ શ્રી ભક્તચિંતામણી પારાયણ’નું શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે દિવ્ય આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આ પારાયણ દરમિયાન પ.પૂ. અ.સૌ. માતુશ્રી (ગાદીવાળા) તથા પ.પૂ. વહુજી મહારાજ, પૂ. મોટા બહેનશ્રી, પૂ. બાબારાજશ્રી પધારી સ્ત્રીભક્તોને પોતાના દર્શન-અમૃતવાણીનો અમૂલ્ય લાભ આપ્યો હતો.

ડોંબીવલી (મુંબઈ)ને આંગણે યોજાયેલ દ્વિતીય ‘શ્રી સ્વામિનારાયણ મહોત્સવ’ તેમજ વાર્ષિક પાટોત્સવ (તા. ૭ થી ૧૩ જૂન)

શ્રીજીપ્રસાદિભૂત તીર્થધામશ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધારમાં

ઠાકોરજીનો થાળ તથા સંતો-ભક્તોને રસોઈ દેનારની શુભ નામાવલી

શ્રી પ્રિતેશકુમાર દુર્લભજીભાઈ ગજેરા - નવસારી
અ.નિ. શ્રી મુકેશભાઈ રવજીભાઈ ગજેરા - સુરત
શ્રી અમૃતબેન લાલજીભાઈ - લંડન
શ્રી વેલજીભાઈ કરશનભાઈ વેકરીયા - લંડન
શ્રી દિપકભાઈ પ્રેમજીભાઈ - લંડન
શ્રી પ્રેમભાઈ નારાયણભાઈ લાધાણી - લંડન
શ્રી પુરુષોત્તમકુમાર વેલજીભાઈ વેકરીયા - લંડન
શ્રી કમળાબેન રવજીભાઈ પટેલ - લંડન
શ્રી રમેશભાઈ બાલાભાઈ - ઈંગોરાળા
શ્રી વિઠ્ઠલભાઈ મંગળભાઈ પટેલ - કેનેડા
શ્રી ગોપાલભાઈ પિતાંબરભાઈ - બોટાદ
શ્રી અશ્વિનભાઈ પાનસુરીયા - રાજકોટ
શ્રી ત્રિભુવનભાઈ જેરામભાઈ - જસમતપુર
શ્રી નાગરભાઈ દેવજીભાઈ - રતનપર
શ્રી લાલજીભાઈ પટેલ - રતનપર
શ્રી બાબુભાઈ લાતીવાળા - રતનપર
શ્રી સુખદેવભાઈ વ્યાસ - રાજકોટ
શ્રી કેતનભાઈ જાવિયા - રાજકોટ
શ્રી ભગવાનજીભાઈ નાથાભાઈ - રીબ
શ્રી અ.નિ. ડાહિબેન હરમાનભાઈ પટેલ-ખાંધવી
શ્રી રવજીભાઈ ભીખાભાઈ ટીંબડીયા - સરધાર
શ્રી નાનજીભાઈ ટમેટાવાળા - રાજકોટ
શ્રી કેશુભાઈ લીંબાભાઈ કોરાટ - વેરાવળ
શ્રી વાલજીભાઈ મનજીભાઈ - વેરાવળ
શ્રી ભાણજીભાઈ મનજીભાઈ - વેરાવળ
શ્રી અશોકભાઈ ભાણજીભાઈ - વેરાવળ
શ્રી ગાંડુભાઈ નરશીભાઈ ઢાંકેયા - સરધાર
શ્રી રમેશભાઈ ભીખાભાઈ પટેલ - શેડુભાર
શ્રી અરવિંદભાઈ કેશવલાલ - સરધાર
શ્રી નીતિનભાઈ ભવાનભાઈ - આદલસર
શ્રી કરશનભાઈ ગાંડાભાઈ ચાવડા - બજરંગપુરા
શ્રી હસમુખભાઈ ગોરધનભાઈ તેજાણી - વડલી
શ્રી અમરશીભાઈ આર. પરમાર - રાજકોટ
શ્રી રીટાબેન કથરોટીયા - રાજકોટ
શ્રી વિનુભાઈ પોરીયા - રાજકોટ
શ્રી મહેન્દ્રભાઈ ટાંક - કાંદિવલી

શ્રી જ્ઞાનેન ધનજીભાઈ ગોંડલીયા - શારદીકા
શ્રી ભનુભાઈ ભાદાભાઈ - શેડુભાર
શ્રી રામભાઈ બચુભાઈ ગજેરા - શેડુભાર
શ્રી ભીખુભાઈ તારવરા - વાવડી
શ્રી અમરશીભાઈ મોહનભાઈ - ખીજડીયા (જં)
શ્રી ચંદુભાઈ પરસોતમભાઈ પટેલ - અમેરિકા
શ્રી મહેન્દ્રભાઈ મોહનભાઈ પટેલ - શેડુભાર
શ્રી યોગેશભાઈ ઠક્કર - ગાંધીનગર
શ્રી કિશોરભાઈ - સાપરીયા - રાજકોટ
શ્રી ભારતીબેન પ્રકાશભાઈ - રાજકોટ
શ્રી પ્રતાપભાઈ જે. સુહાગીયા - પીઠવડી
શ્રી સંજયભગત - ભૂપગઢ
શ્રી અરવિંદભાઈ ધીરુભાઈ ધોણીયા - રાજકોટ
શ્રી ગીરીશભાઈ જાવીયા - રાજકોટ
શ્રી છગનભાઈ ભુવા - જેતપુર
શ્રી કેતનભાઈ નરશીભાઈ મારડીયા - અગતરાય
શ્રી લવજીભાઈ ભૂરાભાઈ ઢાંકેયા - સરધાર
શ્રી જે.બી. રાઠોડ - રાજકોટ
શ્રી પ્રભુદાસભાઈ ધારશીભાઈ - થાણાપીપળી
શ્રી અમરશીભાઈ પરસોતમભાઈ - વ્યારા
શ્રી અ.નિ. કુંવરજીભાઈ ગોવિંદભાઈ - કોડકી
શ્રી પોપટભાઈ મનજીભાઈ લહેરી - જુનાસાવર
શ્રી બાબુભાઈ કાનજીભાઈ સાવલીયા - રાજકોટ
શ્રી અમરશીભાઈ ડાયાભાઈ - ભૂપગઢ
શ્રી શાંતીલાલ વાલજીભાઈ વરસાણી - જુડવડલી
શ્રી રામજીભાઈ - નેરોબી
શ્રી જયસુખભાઈ ઠાકરશીભાઈ - સાલવડ
શ્રી કંચનબેન બાલાભાઈ ગજેરા - શેડુભાર
શ્રી દિનેશભાઈ બોદર - શેડુભાર
શ્રી અ.નિ. નરશીભાઈ ઝાટકીયા - રાજકોટ
શ્રી ધનશ્યામભાઈ માચીયાળા - સુરત
શ્રી કાનજીભાઈ જીવરાજભાઈ - સરાકડીયા
શ્રી રસિકભાઈ કાળુભાઈ ધીનીયા - વડલી
શ્રી મધુભાઈ ભાદાભાઈ તળાવિયા
શ્રી વાઘજીભાઈ ભાદાભાઈ તળાવિયા
શ્રી જયંતિભાઈ ભાદાભાઈ તળાવિયા

શ્રી બાબુભાઈ - કમીગઢ
શ્રી મનુભાઈ રાણાભાઈ ગજેરા - શેડુભાર
શ્રી વેલજીભાઈ વલ્લભભાઈ ખોખર - ફાટસર
શ્રી અશ્વિનભાઈ રવજીભાઈ રામાણી - ઈંટવાયા
શ્રી જયસુખભાઈ રવજીભાઈ રામાણી - ઈંટવાયા
શ્રી વિનુભાઈ જેરામભાઈ રીબડીયા - ફાટસર
શ્રી જગદિશચંદ્ર કેશવલાલ કાછિયા - ઉમરેઠ
શ્રી પ્રવિણભાઈ વિશ્રામભાઈ પટેલ - ડોંબીવલી
શ્રી હરિશભાઈ વાલજીભાઈ - સિસલ્સ
શ્રી રાજેશભાઈ રવજીભાઈ - સુખપુર
શ્રી કાંતિભાઈ પરબતભાઈ હિરાણી - સુખપુર
શ્રી કે. કે. ધનશ્યામએન્ડ કંપની - લંડન
શ્રી વાલજીભાઈ હિરજીભાઈ પટેલ - મુંબઈ
શ્રી વિજુબેન જીવરાજભાઈ - સરધાર
શ્રી હિતેશકુમાર હિંમતભાઈ - ડોંબીવલી
શ્રી રમણીકભાઈ દુદાભાઈ - સુરત
શ્રી રવજીભાઈ - કોટડા પીઠા
શ્રી હિંમતભાઈ રવજીભાઈ લાખાણી - ડોંબીવલી
શ્રી હસુભાઈ લક્ષ્મણભાઈ - સુરત
શ્રી ઉમંગભાઈ મોહનભાઈ ચંદન - ડોંબીવલી
શ્રી નિલેશગીરી રસીકગીરી ગોસ્વામી - ધંધુસર
શ્રી મુકેશભાઈ પટેલ - કલોલ
શ્રી સુરેશભાઈ ગોપાલભાઈ હડિયલ - ખસ
શ્રી માવજીભાઈ લાલજીભાઈ - માંડવી
શ્રી કિરીટભાઈ સી. ગાંધી - ખેડા
શ્રી જીતકુમાર અશોકભાઈ ટાંક - પુના
શ્રી માવજીભગત - સુરત
શ્રી ગોપાલભાઈ સી. મહેતા - ડોંબીવલી
શ્રી અ.નિ. મોહનભાઈ એમ. ઢાંકેયા - સરધાર
શ્રી કિશોરભાઈ અરજણભાઈ - મોટાઆગરીયા
શ્રી દેવશીભગત - સુરત
શ્રી હરિભાઈ આંબાભાઈ - વિરપુર
શ્રી રામજીભાઈ દેવજીભાઈ - વિરપુર
શ્રી આશિષકુમાર પ્રભુદાસ - થાણાપીપળી
શ્રી બાલુભાઈ સફારી - અમદાવાદ
શ્રી મનસુખભાઈ ભીખાભાઈ સાવલીયા-દહિસર

શ્રી બાબુભાઈ ટાંક - મીરાસો
 શ્રી રમેશભાઈ સાતપડા - મીરાસો
 શ્રી પ્રવિણભાઈ ઓળીયા - દહિસર
 શ્રી સુરેશભાઈ હરિકૃષ્ણ ગ્રાફિક્સ - અમદાવાદ
 શ્રી નંદકિશોરભાઈ હરિકૃષ્ણ ગ્રાફિક્સ-અમદાવાદ
 શ્રી રાધાકૃષ્ણ ટીમ્બર - ખંભાત
 શ્રી વસંતભાઈ બાબુભાઈ - અમદાવાદ
 શ્રી હરિકૃષ્ણ ઠાકરશીભાઈ - લખતર
 શ્રી દયાભાઈ તથા મનિષભાઈ - લખતર
 શ્રી બાવચંદભાઈ બચુભાઈ - બાબરા
 શ્રી લલીતભાઈ - રાજનગર
 શ્રી રામભાઈ તથા શ્યામભાઈ બિહારી - દહિસર
 શ્રી ધીરુભાઈ સાવલીયા - દ્રોણ
 શ્રી ધીરુભાઈ ગોકુલભાઈ - ઉના
 શ્રી રામજીભાઈ લાલજીભાઈ વરસાણી-માધાપર
 શ્રી ગોરધનભાઈ ગંગદાસભાઈ દોંગા - દેરડી
 શ્રી વલ્લભભાઈ ભડીયાદ - ભાવનગર
 શ્રી સંજયભાઈ કેશવભાઈ - અમદાવાદ
 શ્રી ગોવિંદભાઈ નાનજીભાઈ - માધાપર
 શ્રી અ.નિ. હેમકુવરભેન જેચંદભાઈ - રાજકોટ
 શ્રી નાથાભાઈ બીલા - અમદાવાદ
 શ્રી ભરતભાઈ ભરવા - ઉકરડી
 શ્રી ભરતભાઈ ડાંગરવા - અમદાવાદ
 શ્રી રવજીભાઈ શિવજીભાઈ ગોરસિયા-માનકુવા
 શ્રી ગોવિંદભાઈ નારાયણભાઈ - માનકુવા
 શ્રી વશરામભાઈ ધનજીભાઈ હિરાણી - માનકુવા
 શ્રી અશ્વિનભાઈ રાવજીભાઈ અમીન - વિરસદ
 શ્રી રાઘવજીભાઈ તથા વિરતાણભાઈ - ડોંબીવલી

શ્રી વિસ્મયભાઈ જયેશભાઈ કોટક - ડોંબીવલી
 શ્રી ડો. ભગવાનદાસ ઠક્કર - ડોંબીવલી
 શ્રી રાજાભાઈ મૂળજીભાઈ પટેલ - કલવા
 શ્રી ઝેંશ્રીહરિ કુલ સર્વિસ - ડોંબીવલી
 શ્રી રેણુકાબેન જગદીશભાઈ - ડોંબીવલી
 શ્રી મનીષાબેન પંકજભાઈ મહેતા - ભાચંદર
 શ્રી પરેશભાઈ વેલજીભાઈ ખાંટ - ડોંબીવલી
 શ્રી હરેશભાઈ કરમશીભાઈ - ડોંબીવલી
 શ્રી હસમુખભાઈ તથા નરેન્દ્રભાઈ - મુલુંડ
 શ્રી ભાસ્કરપ્રસાદ કૃષ્ણલાલ પંડ્યા - ડોંબીવલી
 શ્રી કમલેશભાઈ તથા મહેશભાઈ - રાણા
 શ્રી હરિકૃષ્ણ એન્ટરપ્રાઇઝ - ડોંબીવલી
 શ્રી મિત્ર અનિલભાઈ પટેલ - ડોંબીવલી
 શ્રી જયેશભાઈ એમ. ચંદન - ડોંબીવલી
 શ્રી ધ્રુવી આશિષભાઈ માનસેતા - ડોંબીવલી
 શ્રી વિનેશભાઈ ગોકળભાઈ મહેતા - ડોંબીવલી
 શ્રી વૈશાલી સમીરભાઈ માલવણીયા - ડોંબીવલી
 શ્રી પૂજાબેન દિપકભાઈ ઠક્કર - ડોંબીવલી
 શ્રી અરવિંદપુરી જેરામપુરી ગોસ્વામી - ડોંબીવલી
 શ્રી મથુરદાસ દેવચંદભાઈ કારીયા - ડોંબીવલી
 શ્રી રોમીલભાઈ ઉમાકાંતભાઈ શાહ - ડોંબીવલી
 શ્રી ચંદ્રકાન્તભાઈ તંબકલાલ કામદાર-ડોંબીવલી
 શ્રી વૈશાલીબેન જયેશભાઈ ઠક્કર - ડોંબીવલી
 શ્રી યોગેશભાઈ વી. શાહ - ડોંબીવલી
 શ્રી દિપકભાઈ અબોટી - ડોંબીવલી
 શ્રી અશોકભાઈ રવજીભાઈ દેસાઈ - ખાર
 શ્રી જેરામભગત - કલવા
 શ્રી ભાસ્કરભાઈ ટાંક - ડોંબીવલી

શ્રી દેવાંગભાઈ રાજેશભાઈ તેજપાલ - ડોંબીવલી
 શ્રી અમિતકુમાર ભાનુશાલી - ડોંબીવલી
 શ્રી પ્રાગજીભાઈ મૂળજીભાઈ - ડોંબીવલી
 શ્રી અ.નિ. ભરતભાઈ કુમકીયા - ડોંબીવલી
 શ્રી ભારતીબેન હિતેનભાઈ રાણા - ડોંબીવલી
 શ્રી રમેશચંદ્ર કેશવજીભાઈ મારુ - ડોંબીવલી
 શ્રી પૂર્વીબેન ઉમંગભાઈ ચંદન - ડોંબીવલી
 શ્રી ગિરીશભાઈ રણછોડભાઈ - થાણા
 શ્રી જીગીશાબેન હિતેશભાઈ - ડોંબીવલી
 શ્રી અશોકભાઈ ભુલાભાઈ પટેલ - કલવા
 શ્રી અમનભાઈ રાજુભાઈ શાહ - ડોંબીવલી
 શ્રી ગંગારામધનજીભાઈ પટેલ - વિકોલી
 શ્રી તનિષા મનિષભાઈ કોઠારી - ડોંબીવલી
 શ્રી યશ જયદિપભાઈ શાહ - ડોંબીવલી
 શ્રી રણછોડભાઈ કેસરાભાઈ - વાશી
 શ્રી જસુબેન મનસુખલાલ દેસાઈ - ડોંબીવલી
 શ્રી યોગેશભાઈ બારડ - ડોંબીવલી
 શ્રી જયોતિબેન ધર્મેન્દ્રભાઈ - ડોંબીવલી
 શ્રી મોહનભાઈ બાબુલાલ ઠક્કર - ડોંબીવલી
 શ્રી સૌમ્ય નરેન્દ્રભાઈ ઠક્કર - ઘાટકોપર
 શ્રી અ.નિ. માવજીભાઈ હિરજીભાઈ નિસર
 શ્રી દેવજીભાઈ કાનજીભાઈ કાનાણી - જસકા
 શ્રી અમરશીભાઈ કાનજીભાઈ કાનાણી - જસકા
 શ્રી કાંતિભાઈ કાનજીભાઈ કાનાણી - જસકા
 શ્રી નાનજીભાઈ કાનજીભાઈ કાનાણી - જસકા
 શ્રી નારાયણભાઈ કાનજીભાઈ કાનાણી - જસકા

શ્રી સ્વામિનારાયણ ચિંતન માસિક ભેટ નામાવલી

૫૦૧/-	શ્રી ચિરાગકુમાર પરસોતમભાઈ પાદરીયા - જન્મદિન પ્રસંગે ભેટ....	સરધાર
૫૦૧/-	શ્રી જયંતિભાઈ ભનુભાઈ પટેલ - પ.પૂ. મહારાજશ્રી ગાદિપટ્ટાભિષેકના રજતજયંતિ પ્રસંગે...	અમદાવાદ
૫૦૧/-	શ્રી મિહિરકુમાર દિનેશભાઈ - જન્મદિન પ્રસંગે ભેટ....	રાજકોટ
૫૦૧/-	શ્રી ઉદયકુમાર નીતિનભાઈ ઢાંકેયા - એસ.એસ.સીમાં ૮૦%એ પાસ થયા તે નિમિત્તે	સરધાર
૨૫૧/-	શ્રી જયદિપકુમાર નટુભાઈ ઢાંકેયા - એસ.એસ.સીમાં ૭૯%એ પાસ થયા તે નિમિત્તે	સરધાર
૨૫૧/-	શ્રી કિશનકુમાર રણછોડભાઈ ઢાંકેયા - એસ.એસ.સીમાં ૬૭%એ પાસ થયા તે નિમિત્તે	સરધાર
૧૫૧/-	શ્રી સાગરકુમાર એમ. પટેલ - બારમા ધોરણમાં ૮૨%એ પાસ થયા તે નિમિત્તે...	રાજકોટ
૧૫૧/-	શ્રી વનિતાબેન જે. ટાંક - પુત્રી કિરણ એસ.એસ.સીમાં ૭૫%એ પાસ થઈ તે નિમિત્તે	સુરત
૧૨૫/-	શ્રી સુભાષચંદ્ર અંબાલાલ પટેલ - શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે ભેટ...	આણંદ
૧૧૧/-	શ્રી અશોકભાઈ પી. પરમાર - શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે ભેટ...	ખાંટવા
૧૧૧/-	શ્રી નિકુંજકુમાર જે. પાણ - નવમા ધોરણમાં ૭૨%એ પાસ થયા તે નિમિત્તે...	સરધાર
૧૧૧/-	શ્રી વિનોદરાય એમ. મહેતા - નવું સ્કુટર બાઈક લીધું તે નિમિત્તે	અમદાવાદ
૧૦૧/-	અ.નિ. જાગૃતિબેન એચ. ટાંક - શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે....	ભાયાવદર
૧૦૧/-	શ્રી ભરતભાઈ પોપટભાઈ વેકરીયા - શ્રીજી પ્રસન્નતાર્થે....	રાજુલા

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

સરધારધામને આંગણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે બસો વર્ષ પૂર્વે આપેલ આશીર્વાદનું મૂર્તિમંત સ્વરૂપ ધારણ કરતું સંપ્રદાયના નજરાણારૂપ શિખરબદ્ધ મંદિરના આગામી મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવના ઉપક્રમે પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર દ્વારા

‘ટૂંક સમયમાં જ પુનઃ પ્રકાશિત થાય છે...’

સ.ગુ. શ્રી શતાનંદ સ્વામી દ્વારા વિરચિત શ્રી સ્વામિનારાયણ સંપ્રદાયનો મહાન સમ્રાટ ગ્રંથ (મૂળ શ્લોક સહિત ગુજરાતી ભાષાંતર)

॥ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન ॥

હાલા ભક્તજનો ! સર્વાવતારી ઈષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે સ્વમુખે જે શાસ્ત્રને ‘સર્વશાસ્ત્રમાં શિરમોડ’નું બિરુદ આપી પ્રશંસા કરેલી છે. તેમજ આરતી-પૂજન કરેલું છે તેવા ‘શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન’ ગ્રંથનું નંદસંતોના હસ્તલિખિત પ્રત અનુસાર સર્વપ્રથમવાર સંસ્કૃતની સાથે અક્ષરશઃ સરળ ગુજરાતી ભાષામાં ખૂબ સુંદર રીતે પ.પૂ. સનાતન ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા શુભાશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી તેમજ પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના શુભ માર્ગદર્શન પ્રમાણે છપાવીને ગત વર્ષે વિ.સં. ૨૦૬૩/તા. ૨૯-૭-૦૭ (ગુરુપૂર્ણિમા)ના દિવસે વડતાલમાં વિમોચન કરવામાં આવ્યું હતું.

આજે ૧૦ મહિના જેટલા ટૂંક સમયમાં જે ગ્રંથની ૫૦૦૦ હજાર પ્રત સત્સંગમાં વહેંચાઈ જતાં, બાકી રહેલા સત્સંગીઓ તરફથી આ ગ્રંથની દ્વિતીય આવૃત્તિ પ્રકાશન કરવાની માંગણી તાકીદે ઊભી થઈ છે ત્યારે સહર્ષ આ ગ્રંથનું પુનઃ પ્રકાશનનું કાર્ય શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલું છે.

આ ગ્રંથનું શુદ્ધ અને વિષયવાર હેડિંગ-પેરેગ્રાફિટ સહિત માટે જ વાંચવામાં સરળ અને શ્રવણગમ્ય ગુજરાતી અનુવાદ તથા પુનઃ પ્રકાશનના કાર્ય પણ સરધાર નિવાસી સ્વામી શ્રી આનંદસ્વરૂપદાસજી (વેદાંતાચાર્ય) દ્વારા જ કરવામાં આવેલ છે.

કોરકલરમાં વિવિધ ચિત્રાવલિના ઉપથી વધારે પોઝ (ફોટા) યુક્ત આ ગ્રંથ અંદાજે રૂ. ૫૦૦/- ની મૂળ કિંમતે તૈયાર થશે. પરંતુ આ ગ્રંથમાં, શ્રી સત્સંગિજીવન માહાત્મ્યમાં આ ગ્રંથના દાનવિધિ (અધ્યાય : ૭, શ્લોક : ૨૫)માં કહ્યા મુજબ ‘અપુત્રઃ પ્રાનુયાતુર્ન નિર્ધનો ધનમાનુયાત્ । શાસ્ત્રસ્યૈતસ્ય દાનેન વિઘ્નં વિઘ્નચાર્યવાનુયાત્ ॥૨૫॥’ “આ શાસ્ત્રનું દાન કરવાથી પુત્ર વિનાનો માણસ પુત્ર પામે છે, દરિદ્ર માણસ ધનવાન થાય છે, વિદ્યાર્થી વિદ્યા મેળવી વિદ્વાન થાય છે”- આ ગ્રંથના દાનથી શ્રીજીમહારાજનો અત્યંત રાજીપો તેમજ ભક્તજનના સર્વ મનોરથ પૂર્ણ થાય છે, એવું મહાફળ પ્રાપ્ત કરવા ઈચ્છતા ભક્તજનો માટે આ ગ્રંથમાં સૌજન્ય રાખવામાં આવેલું છે. જે કોઈ હરિભક્તો તરફથી રૂ. ૧૦૦૦/-નું સૌજન્ય આપવામાં આવશે તેમનું આ ગ્રંથમાં દાતાની નામાવલિમાં નામલખાશે તેમજ તેમને રૂ. ૧૦૦૦/- દીઠ એક ગ્રંથ ભેટ આપવામાં આવશે. (આ પ્રમાણે રૂ. ૨૦૦૦/- લખાવશે તેને બે સેટ અને રૂ. ૫,૦૦૦/- લખાવશે તેને પાંચ સેટ ભેટ આપવામાં આવશે. તેમ આગળ રકમ પ્રમાણે ગ્રંથ ભેટ આપવાનું યથાગોચ્ય જાણી લેવું.) વિશેષમાં દાતા-ભક્તજનો દ્વારા પ્રાપ્ત થયેલા સૌજન્યને આભારી આ ગ્રંથની કિંમત ઓછી થશે, જેથી નાનામાં નાના ભક્તો પણ આ ગ્રંથને પોતાને ઘેર વસાવીને ગ્રંથ સેવનથી કૃતાર્થ થશે અને દાતા-ભક્તોને પણ એક ‘શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન’ના દાન જેટલું ફળ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવનમાં કહ્યા મુજબ ભગવાન શ્રીહરિની કૃપાથી અવશ્ય પ્રાપ્ત થશે.

ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણે વચનામૃત ગઢડા મધ્ય પ્રકરણના ૫૮માં કહ્યું છે : ‘અમારા સંપ્રદાયની પુષ્ટિ તો અમારા જન્મથી તિરોધાન સુધીના ચરિત્ર સભર શાસ્ત્રના માધ્યમથી જ થાય, પરંતુ અન્ય રીતે ન થાય...’ તો આ ગ્રંથના પ્રકાશન માધ્યમથી સંપ્રદાયની પુષ્ટિ થાય અને હજારો ભક્તજનોને ભગવાન શ્રીહરિની ઓળખાણ થાય અને જીવાત્માની મુક્તિ થાય એવો જ આ ગ્રંથ પ્રકાશનનો હેતુ રહેલો છે.

તો આ ગ્રંથમાં ફૂલ નહિ તો ફૂલની પાંખડી સ્વરૂપે સેવા લખાવી પોતાની સંપત્તિનું સદ્વ્યય કરવાપૂર્વક ગ્રંથલાભ સહિત શ્રીજીમહારાજનો રાજીપો પ્રાપ્ત કરવા ઈચ્છતા ભક્તજનો, શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધારના નામથી ચેક/ડ્રાફ્ટ કે રોકડ રકમ મોકલી શકશે. જેની મંદિર તરફથી પાકી પહોંચ આપવામાં આવશે. (નોંધ : આ પહોંચને ગ્રંથ ભેટ પ્રાપ્તિ સુધી સાચવીને રાખવી જરૂરી છે.)

ખાસનોંધ :- આ ગ્રંથમાં જે કોઈ સેવા-સૌજન્ય લખાવવા માંગતા હોય તેમણે સરધાર મંદિર અથવા તો પૂ. સંતોનો સંપર્ક કરવા વિનંતી.

શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર,

તા.જી. રાજકોટ, ફો.નં. ૦૨૮૧ - ૨૭૮૧૨૧૧, મો. ૯૮૭૯૫૮૫૦૩/૧૦, ૯૪૨૮૮૮૦૨૧૧

Visit us :- www.sardhardham.org • E-mail :- info@sardhardham.org - amrutdhara2003@yahoo.com

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

પરમધ્યેય સ્વરૂપ સર્વોત્કર્ષપણે બિરાજમાન પરમગુરુ વડતાલવિહારી શ્રી હરિકૃષ્ણ મહારાજના
અપર સ્વરૂપ ગુરુસ્થાને બિરાજમાન પ.પૂ. ઘ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી
મહારાજશ્રીને કૃતજ્ઞતાપૂર્વક વંદના કરીને ગુરુઋણમાંથી મુક્ત થવાનું પર્વ એટલે

શ્રી ગુરુપૂર્ણિમા મહોત્સવ - ૨૦૦૮

:: તારીખ ::

૧૫-૭-૦૮ અષાઢ સુદ - ૧૫ (ગુરુપૂર્ણિમા)

સમય : સવારે ૯ થી ૨

ખાસનોંધ: દર્શન-પૂજન માટે આવનાર તમામ હરિભક્તો માટે રઘુવીરવાડી ખાતે મહાપ્રસાદની વ્યવસ્થા કરવામાં આવેલ છે.

સ્થળ :- 'આચાર્યશ્રી નિવાસ' રઘુવીર વાડી - વડતાલ.

સંપર્ક : પૂ. ઘનશ્યામસ્વામી - ૯૮૨૫૧ ૩૪૧૦૮, પ.ભ. શ્રી નનુમામા - ૯૮૨૫૨ ૩૪૩૬૨

દર મહિનાના પહેલા રવિવારે સરધાર અને મહિનાના છેલ્લા શનિવારે રાજકોટમાં યોજાતી

:: અભયદાન સત્સંગ સભા ::

સરધાર : તા. ૦૬-૦૭-૦૮ અષાઢ સુદ - ૪, રવિવાર

રાજકોટ :- તા. ૨૮-૦૬-૦૮, જેઠ વદ - ૧૦, શનિવાર, રાત્રે ૯ થી ૧૧

સ્થળ :- શ્રી મહેન્દ્રભાઈ પાટડીયા - મો. ૯૪૨૬૨૨૮૫૫૮ ★ શ્રી કરશનભાઈ ઢાંકેયા - મો. ૯૪૨૬૭૮૧૧૭૮

દર્શનીય તીર્થસ્થળો

નાસિક, ત્ર્યંબકેશ્વર, પંઠરપુર, રામેશ્વર, ત્રીચીનાપલ્લી, શ્રીરંગદ્વેષ, મદ્રાસ, શિવકાંચી-વિષ્ણુકાંચી, ભૂતપુરી, તિરૂપતિ બાલાજી, જગન્નાથપુરી, ભૂવનેશ્વર, સાક્ષીગોપાલ, કોણાર્ક (સૂર્યમંદિર), ગયાજી, બૌદ્ધગયા, કાશી(વારાણસી), પ્રયાગરાજ-અલ્હાબાદ, અયોધ્યા, છપૈયા, હરિદ્વાર, બદ્રિનાથ, કેદારનાથ, મથુરા, વૃંદાવન, ગોકુળ, દ્વારિકા, રાજકોટ.

ટીકીટ દર : ● યાત્રાપ્રવાસ-ભોજન તથા દર્શનની બસ વ્યવસ્થાના ખર્ચ સાથે ટીકીટનો દર એક ટીકીટના રૂ. ૧૯,૫૦૦/- રાખવામાં આવેલ છે. ● બુકિંગ સમયે રૂ. ૫,૫૦૦/- ભરવાના રહેશે તેમજ બાકીની રકમ ટીકીટ દીઠ રૂ. ૧૪,૦૦૦/- યાત્રાપ્રવાસ ઉપડતા પહેલાં ૩૦ દિવસે ભરી દેવાના રહેશે.

યાત્રા વ્યવસ્થા : યાત્રાપ્રવાસ રેલ્વેની સંપૂર્ણ સ્પેશ્યલ ટ્રેન દ્વારા આયોજીત કરેલ છે. જેમાં શ્રીટાયર સ્લિપર ક્લાસમાં દરેક યાત્રિકને સ્વતંત્ર સુવાની સગવડતા મળશે. તેમજ આરામથી બેસીને યાત્રાને માણી શકશે. અને યાત્રાપ્રવાસ દરમિયાન ટ્રેનમાં યા તીર્થસ્થળોએ તીર્થમાહાત્મ્ય શ્રવણ તેમજ કથા-વાર્તાનો લાભ સંતોની અમૃતવાણી દ્વારા સંપૂર્ણ યાત્રાપ્રવાસમાં મળતો રહેશે.

ભોજન વ્યવસ્થા : કિચનકારથી સજ્જ સ્પેશ્યલ ટ્રેનમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની આજ્ઞા પ્રમાણે શુદ્ધ અને ગાળી-ચાળીને પવિત્રપણે ઠાકારોજીને થાળ ધરીને બંને સમય સ્વાદિષ્ટ સાત્ત્વિક ભોજન તથા સવારે દૂધ-નાસ્તો પીરસવામાં આવશે. **ખાસનોંધ :** યાત્રાપ્રવાસમાં કોઈને પણ બજારું ખાદ્ય પદાર્થ યા ડુંગળી-લસણ વગેરે ચીજવસ્તુઓ ટ્રેનમાં લાવવા દેવામાં આવશે નહિ.

દર્શન તથા વાહન વ્યવસ્થા : ● રેલ્વે સ્ટેશનથી યાત્રાપ્રવાસ સૂચિના દર્શનીય સ્થાનોએ જવા આવવાના ખાસ સ્પેશ્યલ બસો વગેરે મુકવામાં આવશે. તે વાહન વ્યવસ્થાનો ટીકીટ ખર્ચમાં સમાવેશ થઈ જાય છે. ● ટીકીટમાં હોડી, ડોલી, ઘોડા, ટાંગા તથા જોવાલાયક સ્થળોની પ્રવેશ ફી વગેરેનો સમાવેશ થતો નથી. ● સ્થાનિક ટ્રાફિકના નિયમો પ્રમાણે બસનો પ્રવેશ માન્ય હશે ત્યાં સુધી જશે અને સાંકડા માર્ગો ઉપર બસ ન જઈ શકે ત્યાં ચાલીને કે પોતપોતાની રીતે જવાનું રહેશે.

:: બુકિંગ માટે સંપર્ક ::

૧. શ્રી સ્વા.મંદિર - સરદાર, ફો. ૦૨૮૧-૨૭૮૧૨૧૧,૯૮૭૯૭ ૫૮૫૦૩. ૨. શ્રી સ્વા.મંદિર - ડોંબીવલી, ફો. ૦૨૫૧-૨૪૫૩૮૭૫, ૨૪૨૦૬૮૦. ૩. શ્રી સ્વા.મંદિર - અમરેલી, ફો. ૦૨૭૯૨ - ૨૨૦૫૦૫. ૪. શ્રી સ્વા.મંદિર - ભગસરા-ખોપાળા, ફો. ૦૨૭૯૬ - ૨૨૨૫૪૫, ૦૨૮૪૭ - ૨૮૨૦૩૭. ૫. શ્રી સ્વા.મંદિર - શ્રીગુલગર - સુરત, ફો. ૯૮૭૯૭ ૫૮૫૧૩. ૬. શ્રી સ્વા.મંદિર - મલાડ, ફો. ૦૨૨-૨૮૮૯૮૯૨. ૭. શ્રી સ્વા.મંદિર - બોરિવલી, ફો. ૦૨૨ ૨૮૯૦૩૭૧૭. ૮. શ્રી સ્વા.મંદિર - વરજંગ જાળિયા, ફો. ૯૮૭૯૬ ૯૧૮૯૬. ૯. દર્મવલ્લભ સ્વામી - વડતાલ, ફો. ૯૮૨૫૧ ૩૪૧૦૮. ૧૦. મનસુખભાઈ દહિસર, ફો. ૦૯૮૩૩૫ ૧૫૧૭૨. ૧૧. નાથાલાલ તથા ગોરધનભાઈ - અમદાવાદ, ફો. ૯૮૭૯૧૩૨૩૨૧. ૧૨. ઈશ્વરભાઈ - અમદાવાદ, ફો. ૯૯૨૫૦ ૪૪૧૦૮. ૧૩. દુર્લભગુભાઈ - નવસારી, ફો. ૯૩૨૮૯ ૯૮૨૭૬. ૧૪. અશાકભાઈ વિદ્યાનગર, ફો. ૯૮૭૯૭ ૫૮૫૧૪. ૧૫. કાંતિભાઈ તથા કરશનભાઈ - પુના, ફો. ૦૯૪૨૨૦ ૦૮૧૬૪.

॥ શ્રી સ્વામિનારાયણો વિજયતેતરામ્ ॥

પવિત્ર શ્રાવણ માસમાં સંતો-ભક્તોના દિવ્ય સંગમાં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પાવનકારી ચરણથી અંકિત રામેશ્વર, જગન્નાથપુરી, બદ્રિનાથ, દ્વારિકા આદિક ભારતના ચાર ધામોના દર્શન કરી જીવનને ધન્ય બનાવવાનો સોનેરી અવસર...

પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી સંપ્રદાયના નજરાણારૂપ શિખરબદ્ધ મંદિરના આગામી મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવના ઉપક્રમે શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર આયોજીત

ચારધામની પાંચમી

શ્રી સ્વામિનારાયણ સ્પેશ્યલ ટ્રેનયાત્રા

:: પ્રસ્થાન ::

તા. ૦૩-૦૮-૦૮

શ્રાવણ સુદ - ૨

ટિકીટ દર

રૂ. ૧૯,૫૦૦/-

કુલ દિવસ

૩૧ (એકત્રીસ)

:: આગમન ::

તા. ૦૩-૦૮-૦૮

ભાદરવા સુદ - ૪

પૂર્વે ભગવાનના અવતારો અને સત્પુરુષોએ જ્યાં જ્યાં વિચરણ કર્યું છે તે બધાં સ્થાનો તીર્થો બન્યા છે. વળી, પૂર્ણ પુરુષોત્તમ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ અનંત જીવોના કલ્યાણ કરવા માટે નીલકંઠ વર્ણીરૂપે વનવિચરણ દરમ્યાન તેમજ સંપ્રદાયની સ્થાપના કરીને અનેક સ્થળોએ વિચર્યા છે. તે સ્થળોએ અનંત ઉત્સવો અને લીલાચરિત્રો કરી તથા ઉપદેશો આપીને તે તે સ્થળોને તથા વસ્તુઓને તીર્થરૂપે દિવ્ય બનાવી દીધાં છે. તે માટે વૈરાગ્યમૂર્તિ સ.ગુ. શ્રી નિષ્કુળાનંદ સ્વામી પુરુષોત્તમ પ્રકાશમાં લખે છે : ‘ભાગ્ય મોટા એ ભૂમિનાં, જીયાં હર્યાં ફર્યાં હરિ આપ; પાવન થઈ એ પૃથ્વી, હરિચરણને પ્રતાપ.’ જ્યાં જ્યાં શ્રીજીમહારાજે વિચરણ કર્યું છે તે ભૂમિના મોટા ભાગ્ય છે. અને તે ધરતી પાવનકારી તીર્થરૂપ બની ગઈ છે. પ.પૂ. ધ.ધુ. આચાર્ય શ્રી વિહારીલાલજી મહારાજ ‘શ્રીહરિલીલામૃત’ ગ્રંથમાં કહે છે : ‘જ્યાં જ્યાં ફર્યાં કૃષ્ણ કૃપાળુ નાથ, જ્યાં જ્યાં ફર્યાં સંત મહાંત સાથ; તે સ્થાન તો ઉત્તમ તીર્થ ગણાય, પવિત્ર તે તીર્થ વિષે થવાય.’

‘પુણ્યતીર્થેષુ ચત્કર્મ, માનવૈઃ ક્રિયતે જનાઃ ! । સહસ્ત્રગુણિતં તદ્વિ, જાયતે નાત્ર સંશયઃ ।’ - મનુષ્યો તીર્થસ્થળમાં જે કર્મ કરે છે તેનું હજારગણું ફળ થાય છે, તેમાં લેશમાત્ર સંશય નથી, પરંતુ તીર્થમાં પવિત્રતા આવશ્યક છે. શંકાશીલ, મહિમાના અભાવવાળા વ્યક્તિને તીર્થનું ફળ મળતું નથી. ઊલટાનું પુણ્ય સંચયને પણ હરી લે છે.

આ રીતે તીર્થમહિમાથી શ્રીજીમહારાજે શિક્ષાપત્રીના શ્લોક ૮ ઉમાં કહ્યું છે કે, ‘કર્તવ્યા દ્વારિકા મુખ્ય તીર્થયાત્રા યથાવિધિ ।’ ‘સર્વે જે અમારા આશ્રિત તેમણે દ્વારિકા આદિક જે તીર્થ તેમની યાત્રા જે તે પોતાના સામર્થ્ય પ્રમાણે યથાવિધિએ કરીને કરવી.’

ઉપરોક્ત હેતુથી સર્વાવતારી ઈષ્ટદેવ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણની પૂર્ણકૃપાથી તેમજ પ.પૂ. ધ.ધુ. ૧૦૦૮ શ્રી આચાર્ય શ્રી અજેન્દ્રપ્રસાદજી મહારાજશ્રીના રૂડા આશીર્વાદ સહ આજ્ઞાથી તેમજ પૂ. સ.ગુ. સ્વામી શ્રી નિત્યસ્વરૂપદાસજીના માર્ગદર્શન પ્રમાણે ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના પ્રાગટ્ય સ્થાન છપૈયા અને નીલકંઠ વર્ણીરૂપે શ્રીજીમહારાજે જ્યાં વનવિચરણ કર્યું છે તેમજ ભારત દેશના મુખ્ય તીર્થસ્થાન ગણાતા એવા રામેશ્વર, જગન્નાથપુરી, બદ્રિનાથ અને દ્વારિકા આદિક પવિત્ર ચારધામોની સરધારધામને આંગણે આકાર લઈ રહેલ સંપ્રદાયના નજરાણારૂપ શિખરબદ્ધ મંદિરના આગામી મૂર્તિ પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવના ઉપક્રમે શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર દ્વારા પાંચમી ‘શ્રી સ્વામિનારાયણ સ્પેશ્યલ ટ્રેનયાત્રા’નું તા. ૦૩-૦૮-૦૮ શ્રાવણ સુદ - ૨ થી તા. ૦૩-૦૮-૦૮ ભાદરવા સુદ - ૪ સુધી આયોજન કરવામાં આવેલું છે. તો આ યાત્રા પવિત્ર બ્રહ્મનિષ્ઠ સંતોના સાંનિધ્યમાં સંપન્ન કરી જીવનને ધન્ય બનાવવાનો સોનેરી અવસર રખેને ચૂકાય ન જાય !!! આ ટ્રેનયાત્રામાં પુરુષ ભક્તો અને સ્ત્રીભક્તો એમ બંને લાભ લઈ શકશે.

લી. કો. સ્વામી શ્રી વિરક્તસ્વરૂપદાસજીના ઘણા હેતુપૂર્વક જય શ્રી સ્વામિનારાયણ.

ટ્રેનયાત્રા આયોજક : શ્રી સ્વામિનારાયણ મંદિર - સરધાર, તા.જી. રાજકોટ.

ફો.નં. ૦૨૭૮૧૨૧૧, મો. ૯૮૭૯૭૫૮૫૦૩, ૯૪૨૮૮૯૦૨૧૧

સુરતને આંગણે યોજાયેલ શ્રીજીમંદિરનો સાતમો પાટોત્સવ તેમજ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન કથા પારાયણ (તા. ૧૪ થી ૨૦ મે)

ઘંધુકા (ભાલપદેશ)ને આંગણે યોજાયેલ શ્રીમદ્ સત્સંગિજીવન સમાહ પારાયણ (તા. ૨૬ મે થી ૩ જૂન)

શ્રી સ્વામિનારાયણ મિત્ર ૧, જૂન - ૨૦૦૮ (૩૫)

શ્રી સ્વામિનારાયણ સત્સંગ સમાજ આયોજીત વિરસદને આંગણે યોજાયેલ 'શ્રી ધર્મ મહોત્સવ' (તા. ૧૮-૫-૦૮)

- છબીકલા : સુરેશ બુવા- સરધાર : મો. ૯૪૨૮૦૯૯૭૯૪, નીતિન પટેલ - સુરત : ૯૯૨૫૦૩૦૨૫૦

Printed and Published by Swami Viraktswrupdasji on behalf of Shree Swaminarayan Temple - Sardhar and Printed at Sahajanand Press, 80 Feet Road, Rajkot.
and Published from Shree Swaminarayan Temple - Sardhar, Dist-Rajkot - 360025. Editor - Sadhu Divyaswarupdas

Shreeji Art (079) 26580916, 9879606686